

Д О К Л А Д

**на Комисията за наблюдение, оценка и анализ
на дейността на Фонд „Научни изследвания”
при Министерство на образованието и науката,**

*/назначена със Заповед на Министъра на образованието и науката
РД09-1041/02.08.2016 г./*

София, 2018 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

Използвани съкращения	3
I. ВЪВЕДЕНИЕ	4
II. ПОДХОД В РАБОТАТА НА КОМИСИЯТА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ДЕЙНОСТТА НА ФОНД „НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ“ ПРИ МОН	7
III. ПРОВЕДЕНИ КОНКУРСНИ ПРОЦЕДУРИ ОТ ФНИ ПРЕЗ 2017 Г.	10
1. Изводи от предоставената от ФНИ документация за финансираните научни проекти през 2017 г. по конкурса за фундаментални научни изследвания в Научна област “Хуманитарни науки”	13
2. Изводи от предоставената от ФНИ документация за финансираните научни проекти по конкурса за фундаментални научни изследвания през 2017 г. в Научна област “Обществени науки”	19
3. Изводи от предоставената от ФНИ документация за финансираните научни проекти по конкурса за фундаментални научни изследвания през 2017 г. в Научна област “Математически науки и информатика”	27
4. Изводи от предоставената от ФНИ документация за финансираните научни проекти по конкурса за фундаментални научни изследвания през 2017 г. в Научна област “Физически науки и науки за земята”	34
5. Изводи от предоставената от ФНИ документация за финансираните научни проекти по конкурса за фундаментални научни изследвания през 2017 г. в Научна област “Химически науки”	42
6. Изводи от предоставената от ФНИ документация за финансираните научни проекти по конкурса за фундаментални научни изследвания в Научна област “Технически науки”	48
7. Изводи от предоставената от ФНИ документация за финансираните научни проекти по конкурса за фундаментални научни изследвания през 2017 г. в научна област “Селскостопански науки”	54
8. Изводи от предоставената от ФНИ документация за финансираните научни проекти по конкурса за фундаментални научни изследвания в Научна област “Биологически науки” и “Медицински науки”	67
9. Изводи от предоставената от ФНИ документация и информация относно дейност на ВНЕК по конкурс “Финансиране на научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2017”	78

10. Изводи от предоставената от ФНИ документация и информация относно дейност на ВНЕК по конкурс “Българска научна периодика – 2017”	82
11. Изводи от предоставената от ФНИ документация и информация относно Процедура за предоставяне на национално съфинансиране за участие на български колективи в утвърдени акции по Европейската програма за сътрудничество в областта на научните изследвания и технологии COST	84
12. Изводи от предоставената от ФНИ документация, относно дейност на ВНЕК по “Конкурс за проекти по програми за двустранно сътрудничество БЪЛГАРИЯ – РУСИЯ-2017 г.”..	85
IV. ОБЩИ ЗАКЛЮЧЕНИЯ И ПРЕПОРЪКИ ЗА ДЕЙНОСТТА НА ФНИ	88
1. Нормативна и ресурсна осигуреност.....	88
2. Институционална организация	89
3. Въздействие и ефикасност на изпълнението на годишната оперативна програма на Фонда за развитието на научните изследвания и иновациите в България.	90
4. Резултати от приоритизирането на финансирането на научни програми и проекти по научни области съгласно приложение № 1 на Правилника за наблюдение.....	92
5. Ефективност на дейността по осъществявания контрол на изпълнение и отчитане на финансираните проекти	93
6. Дейности, свързани с осъществяване контрол на изпълнение и отчитане на финансираните проекти от ФНИ	94
7. Социално-икономическо въздействие на резултатите от финансираните проекти.....	97
8. Качество на работни процеси и практики, прилагани във Фонда през оценявания период.	97
9. Препоръки за подобряване работата на комисиите и цялостната дейност на ФНИ	98
10. Заключение на Комисията за наблюдение и оценка на дейността на ФНИ при МОН, 2017 г., със Заповед на министъра на образованието и науката № РД09-1041/02.08.2016 г....	102
ПРИЛОЖЕНИЕ	104

Използвани съкращения

Биология и медицински науки (БМН)

Брутен вътрешен продукт (БВП)

Българска академия на науките (БАН)

Временна научно-експертна комисия (ВНЕК)

Висши училища (ВУ)

Годишна оперативна програма (ГОП)

Договори за университетски научни комплекси (ДУНК)

Държавни висши училища (ДВУ)

Европейската организация за ядрени изследвания (CERN/ ЦЕРН)

Закон за насърчаване на научните изследвания (ЗНИИ)

Закон за обществените поръчки (ЗОП)

Звено за вътрешен одит (ЗВО)

Изпълнителен съвет (ИС)

Импакт фактор (IF, ИФ)

Индекс на Хирш (H Index)

Министерство на образованието и науката (МОН)

Министерство на финансите (МФ)

Научни изследвания и иновации (НИИ)

Научни институти (НИ)

Национална стратегия за научни изследвания (НСНИ)

Национален съвет за научни изследвания (НСНИ)

Постоянна научно-експертна комисия (ПНЕК)

Селско стопанство (СС)

Софийски университет (СУ)

Технически университет (ТУ)

Фонд „Научни изследвания“ (ФНИ)

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Дейността на Фонд „Научни изследвания“ (ФНИ) към Министерството на образованието и науката (МОН) се осъществява в съответствие с приоритетите, залегнали в Програмата на правителството за стабилно развитие на Република България за периода 2014-2018 г.

- Приоритетно развитие на българската наука и иновации и прилагането им за развитие и модернизиране на българския бизнес;
- Създаване на устойчив механизъм за взаимодействие между висшите училища и бизнеса, което да даде възможност за висшите училища да постигат положителни икономически резултати от разработени от тях научни продукти и иновации;
- Постигане на високо качество на научния продукт чрез ориентиране на държавното финансиране на научни изследвания към проектен принцип и стимулиране на взаимодействието между бизнеса и научните организации;
- Реформа във ФНИ, за да се гарантира прозрачност на конкурсите, и задължителен мониторинг на резултатите през целия период на реализация на проектите;
- Изграждане на високотехнологични паркове и центрове за върхови научни изследвания, иновации и трансфер на технологии към българската индустрия.
- Насърчаване на съвместни изследвания между научни организации, висши училища и предприятия. разработване и реализиране на програми за активно сътрудничество между научните институции и училищата на всички нива.

Съгласно Националната стратегия за развитие на научните изследвания в Република България 2017-2030 г. „По-добра наука за по-добра България“ основен инструмент за финансиране на научни изследвания на конкурсен принцип в страната е Фонд „Научни изследвания“ (ФНИ). Фондът трябва да реализира финансова подкрепа на проекти и дейности за насърчаване и развитие на научните изследвания в съответствие с:

- Европейската рамка за държавна помощ за научни изследвания, развойна дейност и иновации;
- Националната стратегия за научни изследвания;
- Националната програма за реформи;

- Рамкови програми с определени приоритети на Европейския съюз, както и други европейски и международни инициативи;
- Европейската и националната пътна карта за научноизследователска инфраструктура.

Министърът на образованието и науката, съгласувано с министъра на финансите, привежда в съответствие със Закона за изменение и допълнение на Закона за насърчаване на научните изследвания Правилника на Фонд Научни изследвания (ФНИ) в срок до един месец от влизането в сила на измененията.

Въпреки значително намаленото финансиране след 2009 г., след приемането през 2016 г. на промени в Закона за насърчаване на научните изследвания и на нов Правилник на Фонда, правилата за неговата работа бяха променени и бяха проведени конкурси по различните научни области. Според Годишният Отчет (ГО) на ФНИ за 2017 г., „редица проблеми обаче остават нерешени: недостатъчният бюджет за финансиране на проекти, невъзможността за изпълнение на многогодишни оперативни програми, селекцията на оценителите и качеството на оценките, недостатъчният административен капацитет и др.“ В ГО-2017 г., ФНИ отчита три основни области на интервенция с цел подобряване ефективността на научните изследвания и оперативността в работата на ФНИ, а именно:

- Прецизиране на нормативната уредба – по отношение на правилата за функциониране, финансиране и управление на научната дейност в съответствие с Европейските изисквания,
- Създаване на благоприятна среда и връзки между науката и бизнеса, и гарантирана устойчивост на планираните финансови ресурси за разходи за подкрепа на научни проекти.
- Създаване на условия и благоприятна среда за привличането и подпомагането на младите учени.

По отношение на Фонд „Научни изследвания“ заключенията и препоръките от предходни одити са както следва: България разполага с историческа възможност да увеличи икономическия си потенциал посредством увеличено финансиране за наука и иновации до най-малко 1% от БВП през 2020 г. Постигането на устойчив ефект от такова увеличено финансиране ще наложи сериозни структурни реформи в системата на научни изследвания и иновации (НИИ) за постигане на ефективност и качество. Увеличеното и

по-добро финансиране също така налага координирано и ефективно планиране и използване на средства от европейските структурни фондове. България би следвало:

1. Да изгради дълготрайна подкрепа за инвестиции в наука и иновации и реформи с помощта на широк политически консенсус по въпросите на науката и иновациите, и да започне структуриран, ангажиран и продължителен диалог с българската научна и иновационна общност.
2. Да създаде професионална, независима и стабилна национална изследователска агенция, която да изготви и управлява финансиращи програми за изследователски и иновационни дейности и да подкрепя успешното прилагане на пакета от структурни реформи за НИИ.
3. Да подобри процесите за оценка и финансиране на проектни предложения и да приведе тези процеси в съответствие с международните стандарти. По-конкретно България трябва възможно най-бързо да внедри международните стандарти за експертна оценка и прозрачност. Механизмите за финансиране на НИИ дейност трябва да се основават на предвидимост, прозрачност и участието на подходящи/експерти на високо равнище, включително международни експерти. В момента научноизследователската общност в България страда от липса на доверие в справедливостта на разпределението на средствата и в установената система на експертна оценка за оценка на проектите. Солидни процеси за експертна оценка на проектните предложения са от съществено значение за възстановяването на доверието сред изследователите. Адекватни и прозрачни правила за констатиране конфликт на интереси, опитно прилагане на тези правила, както и адекватна обратна връзка към изследователите са от решаващо значение и трябва да бъдат вградени в системата като необходимо предварително условие за каквото и да било разпределение на средства.
4. Да окуражава участието на български учени и иновативни предприемачи в европейски програми.
5. Да предприеме бързи действия за възвръщане на стимулите за кариера в научноизследователската сфера на всички нива и за задържане и привличане на млади таланти в България и от чужбина в сферата на науката и иновациите.
6. Да създаде стимули за отварянето на българската научна база към бизнеса и да ускори схемите за подкрепа на публично-частното партньорство.

II. ПОДХОД В РАБОТАТА НА КОМИСИЯТА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ДЕЙНОСТТА НА ФОНД „НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ“ ПРИ МОН

Комисията за наблюдение, оценка и анализ на дейността на Фонд „Научни изследвания“ при МОН (наричана за по-кратко по-нататък Комисията) се създава в изпълнение на чл. 7 ал. 2 от Правилника за наблюдение, оценка на научноизследователската дейност в висшите училища и научните организации, както и на Фонд „Научни изследвания“, раздел Раздел III. Наблюдение и оценка на дейността на Фонд "Научни изследвания".

Комисията, в съответствие с чл. 23, ал. 1 представя на министъра на образованието и науката доклад, съдържащ анализ, заключение, предложение за финансиране на следващия период и препоръки за подобряване на дейността на Фонда. Съгласно ал. 2 докладът по предходната алинея се публикува на интернет страницата на Министерството на образованието и науката.

Комисията оценява ФНИ при МОН съответно по:

- **Чл. 18.** Системата по чл. 1 осигурява възможност за ежегодна оценка на дейността на Фонда по отношение на приноса му за постигане целите на Националната стратегия за развитие на научните изследвания 2020, Европейските рамкови програми, Европейската и Националната пътна карта за научноизследователска инфраструктура, както и целесъобразността, балансираността и обосноваването на публичните средства за научните изследвания и ефективността от изпълнението на финансираните конкурсни програми и проекти.
- **Чл. 20.** Комисията по чл. 7, ал. 2 извършва наблюдение на дейността на Фонда, като проследява изпълнението на тематичните цели на конкурсите и на годишната оперативна програма.
- **Чл. 21.** (1) Критериите, по които се оценява дейността на Фонда, са:
  1. принос на Фонда за постигане целите на Националната стратегия за развитие на научните изследвания, Европейските рамкови програми, Европейската и Националната пътна карта за научноизследователска инфраструктура;

2. въздействие и ефикасност на изпълнението на годишната оперативна програма на Фонда за развитието на научните изследвания и иновациите в България;
3. резултати от приоритизирането на финансирането на научни програми и проекти по научни области съгласно приложение № 1;
4. ефективност на дейността по осъществявания контрол на изпълнение и отчитане на финансираните проекти;
5. социално-икономическо въздействие на резултатите от финансираните проекти;
6. качество на работни процеси и практики, прилагани във Фонда през оценявания период.

(2) В съответствие с критериите по ал. 1 и въз основа на информацията по чл. 19 комисията оценява дейността на Фонда през съответния отчетен период.

На базата на наблюдението и оценката комисията изготви анализ на дейността на Фонда, във връзка с **чл. 22** от Правилника за наблюдение и оценка.

В своята работа по анализа, оценката и препоръките за дейността на ФНИ, Комисията взема в предвид оценката по горепосочените критерии във връзка с чл. 21, на основа информацията предоставена от ФНИ във връзка с чл. 19 от Правилника, а именно: Ежегодно до края на март Фондът предоставя в Министерството на образованието и науката информация на електронен носител за предходната календарна година, както следва:

1. Списък на проведените конкурси за финансиране на научни програми и проекти през отчетния период, както и конкурсната документация към тях;
2. Докладите на временните научно-експертни комисии за резултатите от проведените конкурси и класираните проекти през отчетния период;
3. Решенията на изпълнителния съвет за определяне на проектите за финансиране и съответно размера на предоставените им средства;
4. Правилата на изпълнителния съвет за текущ финансов контрол и отчетност по изпълнението на договорите за финансиране на научни изследвания;
5. Справка за изпълнението и отчитането на финансираните проекти през отчетния период по образец съгласно приложение № 3;

6. Списък на изградените през отчетния период научни инфраструктури, които са в резултат на изпълнението на програми и проекти, финансирани от Фонда;
7. Списък на научните резултати (патенти, публикации, модели, алгоритми, програми, методологии и др.) през отчетния период, които са в резултат на изпълнението на проекти, финансирани от Фонда;
8. Списък на научните резултати през отчетния период, използвани в иновационни проекти.”

Във връзка с горепосочения списък от документи, изискуеми за работата на Комисията, от страна на МОН и ФНИ през 2017 г. бяха предоставени следната документация (копия на):

- Справка за изпълнението и отчитането на финансираните проекти за 2017 г. (съгласно Приложение 3 към чл. 19. т. 5 от Правилника);
- Протоколи от заседанията на ПНЕК по отделните научни области, включващи докладите за оценка на приключили и текущи проекти;
- Доклади от председателите на ПНЕК и ВНЕК до Изпълнителния съвет на ФНИ;
- Годишен отчет на ФНИ за 2017 г.

По решение на Комисията за оценка на дейността на ФНИ за 2015 г., с Протокол N:1 от заседанието на Комисията проведено на 18.10.2016 г., и съгласно чл. 19 от Правилника бе взето решение да се изиска допълнително непредставената информация от ФНИ по т.3 и т.4, и до 26.10. да се изпратят сканирани материали, разпределени по направления, както следва:

1. проф. д.и.н. Иван Бонев Гацов - Хуманитарни науки,
2. проф. д-р Христина Лазарова Николова – Обществени науки,
3. проф. д.м.н. Степан Агоп Терзиян - Математически науки и информатика, Физически науки, Химически науки,
4. проф. д.т.н. Ивайло Иванов Христов - Технически науки
5. проф. д-р Владислав Харалампиев Попов- Селскостопански науки,
6. проф. д-р Радка Петрова Кънева – Биологически науки, Медицински науки.

В следващите точки, Комисията представя анализ и оценка на работата на ПНЕК и ВНЕК в съответната научна област, включваща оценка на работата на ПНЕК свързана с текущите и приключилите проекти и работата на ВНЕК по проведени конкурсни процедури от ФНИ през 2017 г.

III. ПРОВЕДЕНИ КОНКУРСНИ ПРОЦЕДУРИ ОТ ФНИ ПРЕЗ 2017 г.

През 2017 г. във Фонд „Научни изследвания“ са предприети мерки, насочени към подобряване цялостната дейност на Фонда, финансирането и ръководенето на дейностите по проектите, както следва:

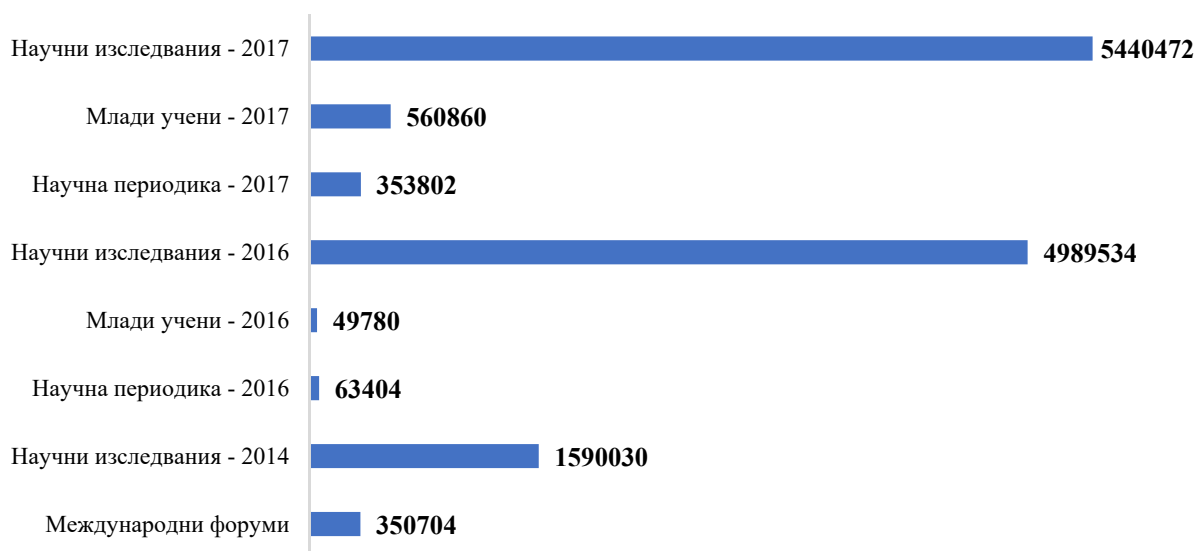
1. Увеличаване до 50 % на бюджета на Фонда за 2018 г. в размер до 24,5 млн. лв., разпределени по конкурси, както следва:
  - За финансиране на научни проекти по обществени предизвикателства, определени в раздел 3.3. на Националната стратегия за развитие на научните изследвания в Република България 2017-2020 г. – финансови средства в размер на 2,15 млн. лв.
  - Финансиране на научни проекти със специфични цели – 1,5 млн. лв.
  - Конкурс „Млади учени и постдокторанти“ – 400 000 лв.
  - Конкурс „Българска научна периодика“ – 2018 г. – 300 000 лв.
  - За финансиране на международни научни форуми, провеждани в Република България – 400 000 лв.
  - Финансиране на проекти по програма COST – 300 000 лв.
2. Предвидено е осигуряване на финансови средства по други пера, а именно:
  - Финансиране по други конкурси, а именно:
  - Конкурси от предходни години на обща сума 14 375 000 лв.
  - Конкурси по двустранно сътрудничество (Германия, Франция, Индия, Словакия, Китай, Армения, Грузия, Университетска агенция на франкофонията, Хърватия, Руската Федерация и Корея) – 887 000 лв.
  - За организационни дейности е предвидена сумата от 2,7 млн. лв.

Общият бюджет на конкурса за финансиране на научни изследвания – 2017 г. е 16 000 000 лв., от които 8 000 000 лв. (50% от общия размер) за първия етап на проектите, като този бюджет претърпява актуализация през Декември 2017 след заседание на ИС на ФНИ (Протокол 12/ 14.12.2017 г.). През месец 12.2017 г., с увеличение на бюджета от 243 600.00 лв. е одобрена нова ГОП /на 22.12.2017 г/ с общ размер от 16 248 481.00 лв., като планираните разходи за административно-управленско, мониторинг и научно обслужване на конкурсите и проектите са намалени с още 391 450.00 лв.

Таблица 1. Разпределение на бюджета на ФНИ по научни области

Научна област	Бюджет за двата етапа, лв.	Бюджет за ЕТАП 1, лв	% от общия бюджет
Биологически науки	2 080 000	1 040 000	13%
Математически науки и информатика	1 120 000	560 000	7%
Медицински науки	1 600 000	800 000	10%
Науки за земята	800 000	400 000	5%
Обществени науки	1 440 000	720 000	9%
Селскостопански науки	1 280 000	640 000	8%
Технически науки	2 720 000	1 360 000	17%
Физически науки	1 920 000	960 000	12%
Химически науки	1 600 000	800 000	10%
Хуманитарни науки	1 440 000	720 000	9%

Според Годишният доклад за дейността на ФНИ за 2017 г., средствата, отделени за финансиране на конкурсни сесии на НИ за 2017 г. са 92.92% от общия бюджет на организацията. Данните за изплатените финансови средства за 2017 г. по конкурси са посочени на фиг.1 по-долу.

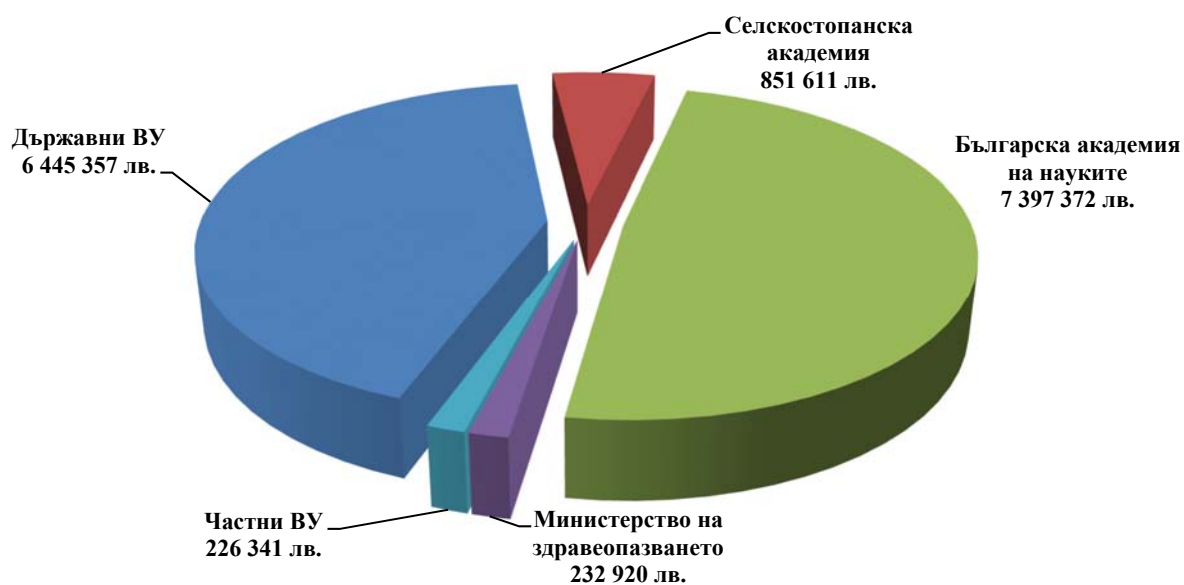

Фигура 1. Изплатени финансови средства по конкурси за 2017 г.

На Фиг. 2 е показано разпределението по институции – държавни висши училища, Българска академия на науките (БАН), Селскостопанска академия (ССА) и Министерство на здравеопазването (МЗ), както и на частните университети.

Таблица 2. Обобщени данни за финансираните проекти за научни изследвания през 2017 г.

Научна област	Бюджет за двата етапа, лв.	Изплатени суми за 2017, лв.
Биологически науки	18	580 090
Математически науки и информатика	12	396 975
Медицински науки	16	518 073
Науки за земята	9	313 663
Обществени науки	13	382 592
Селскостопански науки	11	386 775
Технически науки	25	798 873
Физически науки	17	564 242
Химически науки	16	538 950
Хуманитарни науки	13	442 966
Общо	150	4 923 198

Фигура 2. Изплатени финансови средства за 2017 г. по организации

Според приведените данни в ГО, най-висок е дялът на изплатените финансови средства на БАН и държавните висши училища. Изводът, който се прави от ФНИ е, че ..“относителният дял за финансиране на научни изследвания на Селскостопанската академия, частните висши училища и Министерство на здравеопазването е многократно по-малък“. Но не бива да се забравя, че сумата постъпила към държавните ВУ, претеглена към едно ВУ, е многократно по-малка от тази постъпила към ССА

1. Изводи от предоставената от ФНИ документация за финансираните научни проекти през 2017 г. по конкурса за фундаментални научни изследвания в Научна област “Хуманитарни науки”

С решение на ИС на ФНИ през м. март 2017 г. е сформирана **Постоянната научно-експертна комисия по Хуманитарни науки**. През 2017 г. са проведени конкурси за финансиране на научни програми и проекти в Направление „Хуманитарни науки“ от Фонд „Научни изследвания“.

- Конкурсна сесия „Финансиране на фундаментални научни изследвания – 2017, област „ Хуманитарни науки”.

Бюджетът за тази конкурсна сесия през отчетната 2017 г. е 16 000 000 лв., като половината или 8 000 000 лв. са предназначени за реализация на първия етап на проектите. Предварителният е с определена сума от 1 440 000 лв. или 9% от общия бюджет за конкурса. (от Отчета на ФНИ за 2017г.).

- Конкурсна сесия „Финансиране на фундаментални научни изследвания – 2017, Област „ Хуманитарни науки”

Общият брой проектни предложения е 52, като на изискванията за административно съответствие и допустимост отговарят 50 предложения. Класирани са 45 проектни предложения с оценка равна или надвишаваща минималната прагова стойност от 70 точки.

Предложението на ВНЕК по Хуманитарни науки е ИС на ФНИ да финансира 13 проектни предложения на общата стойност 1 534 217,32 лв.

Общо през 2017 г. в научно направление „Хуманитарни науки“ за първи транш от сключените договори е изплатена сумата от 383 554,33 лв. Заедно с това с решение на ИС на първите два класирани и финансирани проекта е изплатен и втория транш – общо

в размер на 59 411,33 лв. Общата изплатена сума за 2017 г. в научно направление „Хуманитарни науки“ е 442 965,66 лв.

През календарната 2017 г. са проведени общо 6 редовни заседания на ПНЕК по хуманитарни науки към ФНИ. Комисията е разгледала и е взела решение да бъдат предоставени финансови средства за отчетната година за два междинни отчета от Конкурс 2014 в размер на 163 182.15 лв. плюс неизразходвани средства от етап I – 12 808 лв.

- Списък на приетите междинни отчети и оценки на междинните етапи, реализирани в научна област „Хуманитарни науки“ и оценявани от ПНЕК по обществени и хуманитарни науки през 2017 г. Към направление „Хуманитарни науки“ са разпределени 6 бр. проекти от 2012г.:

Таблица 3. Проекти, разглеждани и оценявани от ПНЕК по Хуманитарни науки

Код на проекта	Заглавие на проекта	Базова организация	Ръководител на проекта
ДФНИ К01/0003 от 21.11.2012	Култури, памет, наследства в региона и южната граница	И-т по етнология и фолклористика – Етнографски музей – БАН	Светла Руменова Ракшиева
ДФНИ К01/0004 от 22.11.2012	Създаване на център по геоархеология и прогнозно археологическо моделиране, което ще осигури изработването на ефективен и гъвкав модел на мултидисциплинарни...	ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий“	Константин Попконстантинов Константинов
ДФНИ К01/0005 от 23.11.2012	НИАР “Набиюк“. Комплексно интердисциплинарно изследване на една от извън столичните владетелски резиденции (аул) на Първото Българско царство	НАИМ – БАН	Андрей Тенев Аладжов
ДФНИ К01/0006 от 26.11.2012	„И населиха земята Карвунска, наречена българска“. Археологически сведения за най-ранното българско	НАИМ – БАН	Людмила Иванова Дончева -Петкова

	присъствие в Добруджа по данни на селището и некропола при с. Топола, Каварненско.		
ДФНИ К01/0009 от 27.11.2012	Виртуална изложба: Владетелят в българската историческа памет. Митология. Доктрина. Образност.	Национална Художествена Академия	Здравко Димитров Ждраков
ДФНИ К01/0010 от 29.11.2012	Месамбрия Понтика и нейната древна територия. Историческо и топографско изследване.	НАИМ – БАН	Анелия Атанасова Божкова

- Договори със становище по финансовия отчет и оценка по научната част:

ИС към ПНЕК „Хуманитарни науки“ предлага финансиране за втория етап на 2 проекта – ДФНИ К01/0003 от 21.11.2012 и ФНИ К01/0006 от 26.11.2012

- Договори с оценка по научна част, без становище по финансовия отчет – 3 бр.:

ДФНИ К01/0004 от 22.11.2012; ДФНИ К01/0005 от 23.11.2012; ДФНИ К01/0010 от 29.11.2012.

- Договори с оценка по научната част и решение на ИС, без становище по финансовия отчет – 1 бр.:

ДФНИ К01/0009 от 27.11.2012. Отчетът е насочен към финансист за становище. Договорът се прекратява заради незадоволителна оценка и се предлага възстановяване приведените средства на базовата организация

- Конкурсна сесия „Финансиране на научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2017. Област „Хуманитарни науки“

Предварителният бюджет за тази сесия е 54 000 лв., като за 2017 г. сумата е 27 000 лв. За финансиране първоначално са одобрени 3 проектни предложения на обща стойност 55 494 лв. и допълнително още 3 проектни предложения на обща стойност 60 000 лв., като сумата за целия срок на договора е 115 494 лв.

- Разпределени към ПНЕК Хуманитарни науки договори към конкурс “Млади учени - 2011“

Общият брой договори е 30. След първия етап приключил с незадоволителна оценка е 1 проект. Разпределени към ПНЕК Хуманитарни науки - 15 бр.

- Договори на междинен етап с решение на ИС за финансиране на втори етап - 12 бр.:

ДМУ03/1 от 10.12.2011, ДМУ03/3 от 2011, ДМУ03/4 от 12.12.2011, ДМУ03/13 от 12.12.2011, ДМУ03-19/2011, ДМУ03/50 от 12.12.2011, ДМУ03/53 от 12.12.2011, ДМУ03/93 от 12.12.2011, ДМУ03/94 от 13.12.2011, ДМУ03/95 от 13.12.2011, ДМУ03/100 от 13.12.2011, ДМУ03/117 от 14.12.2011

- Договори на междинен етап с оценка на научната част без становище на финансист – 2 бр.:

ДМУ03/65 от 12.12. 2011. Оценка за първи етап – добър, за становище от финансист.

ДМУ03/116 от 13.12. 2011. Първият етап е отчетен със закъснение от 2 години и ПНЕК предлага спиране на проекта. Неизразходваните средства в размер на 3 369.96 лв. да бъдат възстановени на ФНИ.

- Договори с оценка по научната част на отчета без становище на финансист- 1бр.

ДМУ03/105 от 13.12. 2011. Оценка за втория етап - много добра, насочен за становище от финансист.

Таблица 4. Отчети на проекти оценявани от ПНЕК по хуманитарни науки през 2017 г., за изминали периоди, предоставени за разглеждане на Комисията

Договор	Ръководител Отчет (година)	Оценка на проекта – научна и финансова част /по доклади на рецензентите/	Публикации/ Патенти
№ДФНИ- К02/7 от 12.12.2014	Доц.д-р Емануел Мутафов Приет окончателен отчет	Много добра.	Представени са подробно дейностите по реализация на първи етап, но данните не са свързани с отделни публикации.

ДФНИ-К02/12 от 2014 г.	проф.д.с.н. Пепка Бояджијева	Много добра.	1 колективна монография 2 публикации в списания с IF 8 публикации в други издания 8 международни форума 2 международни форума в страната 1 изложба в различни градове в страната Подготовка за електронна презентация Медийно представяне
ДФНИ-К02/8 от 2014 г.	Доц.д-р Бисерка Пенкова	Оценка за първи етап много добра.	Представени са дейностите по реализация на първи етап, но не и във форма на публикации.

Мнение и препоръки

През календарната 2017 г. са проведени общо 6 редовни заседания на ПНЕК по хуманитарни науки към ФНИ, като са разгледани 26 доклада от ръководителите на проекти, свързани с различни аспекти по реализацията на договорите: искания за закупуване на техника, прехвърляне на средства, включване на нови членове и удължаване срока на договор; промени във финансови параметри на договор; удължаване времетраенето на командировка; частично преразпределение на предварително заложените дейности; решение за прекратяване на договор и пр.

Определени са оценители на постъпилите регулярни междинни отчети и са създадени 2 работни групи от представители на ПНЕК и финансист за работа по документацията на проектите.

Разгледани са и са разпределени към ПНЕК „Хуманитарни науки“ договори от конкурс “Млади учени - 2011“, като е направен анализ на състоянието им към момента.

Също така са разгледани и разпределени към ПНЕК „Хуманитарни науки“ договори от конкурс 2012 г., а също така е обобщено и състоянието им към 2017 г.

В справката за изпълнение и отчитане на финансираните проекти в ПНЕК „Хуманитарни науки“ е отбелязано, че през 2017 г. все още не е изтекъл срокът за представяне на окончателните отчети по проекти от Конкурс 2014 г. или междинните отчети по проекти от Конкурс 2016 г. Причината е, че тези, стартирали през декември 2014 г., са с продължителност от 36 месеца, а проектите от 2016 г. са с продължителност 24 месец. В същото време срокът за представяне на отчети е най-рано края на 2017 начало на 2018 година. Освен това част от проектите са получили разрешение за удължаване на сроковете за първи или втори етап. Подобно удължаване на сроковете за реализация на редица проекти налага да се потърси юридическо решение за тяхното априорно прекратяване при неспазване на съответните срокове. В тази връзка би било целесъобразно в Правилника на ФНИ по процедурата за допускане и оценяването на проектите да бъде предварително посочено, като задължително условие спазването на заложените параметри по реализацията на проектите и последиците от тяхното неспазване.

В протокол № 10, т. 1.13, решение на ИС, т. 3 – общата сума за финансиране на проектните предложения към конкурс сесия „Финансиране на научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2017“ към научна област Хуманитарни науки е отбелязано, че възлиза на **55 484** лв., а в приложение М20В-Протокол № 10/01.12.2017 г., както и в приложение 3 от Доклад на ВНЕК от 22.11.2017 г. посочената сума е **55 494** лв.

В отделни случаи отчетите представят същността и етапите на извършената работа, но информацията не е свързана с отделни публикации и наукометрични показатели, което затруднява оценката за на публикационната активност.

Това налага да се въведат предварително формулирани изисквания, които да са част от проектната документация, с цел да се избягва обяснителният характер при отчитане на резултатите.

Прави впечатление нелогично големите суми, отпуснати по някои договори от „Хуманитарни науки“, конкурс 2012 г., а в същото време и съвсем закономерно голямото количество неусвоени средства в рамките на тези договори. Положителен факт обаче е, че тази тенденция е преодоляна и има определен баланс и логика при финансиране на договорите от последните години.

Наличието в областите “Обществени науки“ и “Хуманитарни науки“ само на 4 публикации в издания с IF, 2 публикации с наукометричен показател SJR и 3 публикации в рецензирани списания определено не е достатъчно независимо от специфичността на изследванията в областта хуманитарните науки.

Като цяло може да се отбележи значително подобряване работата върху представената за становища документация за Комисията за наблюдение и оценка на дейността на ФНИ. В област „Хуманитарни науки“ конкурсната документация е представена на много по-добро равнище в сравнение с предходната година, което улеснява до голяма степен работата с нея.

2. Изводи от предоставената от ФНИ документация за финансираните научни проекти по конкурса за фундаментални научни изследвания през 2017 г. в Научна област “Обществени науки”

Процедури по допускане и финансиране на проекти

Съгласно изискванията за наблюдение и оценка на дейността на ФНИ в чл. 20 от Правилника са дефинирани критериите, по които се оценява дейността на Фонда и при спазване на които е изготвен настоящия анализ, а именно:

- принос на Фонда за постигане целите на Националната стратегия за развитие на научните изследвания, европейските рамкови програми, Европейската и Националната пътна карта за научноизследователска инфраструктура;
- въздействие и ефикасност на изпълнението на Годишната оперативна програма на Фонда за развитието на научните изследвания и иновациите в България;
- резултати от приоритизирането на финансирането на научни програми и проекти по научни области съгласно приложение № 2;
- ефективност на дейността по осъществявания контрол на изпълнение и отчитане на финансираните проекти;
- социално-икономическо въздействие на резултатите от финансираните проекти;
- качество на работни процеси и практики, прилагани във Фонда през оценявания период, включително спазване сроковете за разглеждане и уведомяване за резултатите от оценките.

Научните проекти, финансирани от ФНИ по Научна област 2. Социални, стопански и правни науки се оценяват от *ПНЕК по Обществени науки* на базата на приетата от ФНИ методика за оценка по процедурите от конкурсите за финансиране на фундаментални научни изследвания. Комисията е обособена самостоятелно през 2017 г., което ще позволи да се направи оценка за постигане целите на Националната стратегия за развитие на научните изследвания, европейските рамкови програми, Европейската и Националната пътна карта за научноизследователска инфраструктура, както и във връзка с приоритизирането на финансирането на научни програми и проекти в тази научна област.

През 2017 г. в рамките на проведения конкурс за фундаментални научни изследвания са предвидени 1 440 000 лв. за финансиране на проекти от област „Обществени науки“, от които 720 000 лв. са предвидени за първи етап на реализация на проектите, респективно 360 000 лв. за 2017 г.

Съгласно справката за резултатите от конкурса за финансиране на фундаментални научни изследвания през 2017 г. в област „Обществени науки“ са постъпили и са оценени 34 проектни предложения. От тях в класиране (с оценки над 70 точки) участват общо 31 проекта, от които 13 са одобрени за финансиране (Приложение Н15А от Резултати от Конкурс за финансиране на научни изследвания – 2017 г.). Забелязва се тенденция на спад както в броя на постъпилите проектни предложения, така и в броя на финансираните проекти в тази научна област в сравнение с предходни години. Естествено, подобен подход, макар и продиктуван от обективни причини, каквито в случая са предварително заложените финансови рамки има отрицателен (демотивиращ) ефект върху не малка част от участниците в конкурсните сесии.

Общата сума за финансиране на проектите възлиза на 1 440 037.28 лв. от утвърдения бюджет за финансиране на проекти за фундаментални научни изследвания от 4 000 000 лв., като са предвидени допълнително 37.28 лв. Максимално допустимата сума за финансиране на един проект е до 120 000 лв., която намалява в сравнение отпусканите финансираня през предходни години.

Анализ на дейността на ВНЕК по Обществени науки

Съгласно доклад на ВНЕК по Обществени науки към ФНИ допускането и оценяването на проектните предложения е извършено в съответствие с изискванията на Правилника на ФНИ и Методиката за оценяване и класиране на кандидатстващите за

финансиране проекти, утвърдена от Изпълнителния съвет на ФНИ. Посочено е, че са допуснати до оценка 36 проектни предложения, като на базата на получените оценки е направено класиране на 33 проекта, получили над 70 точки и съответно 13 са предложени за финансиране. Изготвен списък с 19 резервни предложения.

Всеки допуснат до оценяване проект е разглеждан и оценяван при спазването на принципите за безпристрастност, компетентност и избягване конфликт на интереси, посочени в чл. 51, ал. 1 от Правилника на ФНИ, както и в съответствие с Насоките и методиката за оценка по процедурата на Конкурса.

Съществува разминаване между официалната информация за броя на проектните и броя на класираните проекти, представена в справката на ФНИ и обявена на сайта на Фонда и тази, оповестена в доклада на ВНЕК по Обществени науки. Не става ясно на какво се дължи това разминаване.

➤ Анализ на дейността на ПНЕК по Обществени науки

През 2017 г. с решение на Изпълнителен съвет на ФНИ е назначен нов състав на Постоянната научно-експертна комисия по Обществени науки, която е провела 6 заседания през 2017 г. В рамките на тези заседания, Комисията е разгледала два междинни отчета от Конкурс 2014 и е взела решение да се сключат Анекси за втори етап и да бъдат изплатени средства на обща стойност 199 260 лв. плюс неизразходвани средства от етап I - 42 491 лв. (Таблица 5).

Таблица 5. Разгледани проекти и сключени анекси за следващ етап на изпълнение от ПНЕК по Обществени науки през 2017 г.

Код на проекта	Година	Ръководител	Научна организация	Наименование
ДФНИ К02/11	2014	Проф. д-р Мирослав Иванов Дечев	НАТФИЗ „Кръстьо Сарафов“	Създаване и управление на специализирана е-библиотека с научен текстове и визуален архив в областта на сценичните и екранните изкуства
ДФНИ К02/6 от 12.12.2014 г	2014	Проф. д.и.н. Васил	НАИ с музей и МГУ	Ранен рудодобив и металургия в източната

		Атанасов Николов		част на Средногорската металогенна зона /V хилядолетие пр. Хр. – I хил. сл. Хр./. Археологически, геологически и геофизически от древен рудодобив и металургия в Бургаския и Ямболския рудни райони.
--	--	---------------------	--	---

Вторият проект е насочен впоследствие към ПНЕК по Хуманитарни науки и не фигурира в Годишния отчет за дейността на ФНИ като проект, разглеждан от ПНЕК по Обществени науки, въпреки че е отчетен в справка, предоставена от ПНЕК (Приложение 3 към чл. 19, т. 5). В забележка към таблицата, представена в това приложение е посочено, че през 2017 г. **не е изтекъл срокът за представяне на окончателни отчети по проекти** по Конкурс 2014 (комисията отговаря за 10 проекта) **или междинни отчети** по проекти от Конкурс 2016 (21 проекта) поради периодите на стартиране на проектите - съответно 2014 г. (с продължителност 36 месеца) и 2016 г. (с продължителност 24 месеца) като сроковете за представяне на отчети са през декември 2017 – януари 2018, а на част от проектите е поискано и дадено разрешение за удължаване на сроковете за първи или втори етап.

ПНЕК по Обществени науки е разгледала 21 бр. доклади от ръководители относно промени по договорите, свързани с промяна на членове на състава на екипите по проектите и др. В рамките на заседанията на ПНЕК са вземани решения за определяне на оценители на постъпили регулярни междинни отчети по проекти.

Извършено е разпределяне на договори от конкурсна сесия 2012 г. по направления „Обществени“ и „Хуманитарни науки“ – съответно 6 проекта са насочени към ПНЕК по Обществени науки (виж таблица 6).

Таблица 6. Проекти от тематичен конкурс 2012 г., насочени към ПНЕК по обществени науки през 2017 г.

Код на проекта	Година	Ръководител	Научна организация	Наименование
ДФНИ-И01/0002	2012	Цветан Атанасов Семерджиев	УНИБИТ	Автоматизирана информационна система на докторантско училище в университетски структури
ДФНИ-К01/00088	2012	Калина Йорданова Иванова	Регионална народна библиотека „Петко Р. Славейков“	Електронен архив на документалното наследство за Балканските войни
ДФНИ-К01/0011	2012	Елка Ивелинова Димитрова – Уилис	Институт за литература – БАН	Дигитализация и концептуализация на литературното наследство на българския модернизъм
ДФНИ-К01/0012	2012	Елка Савова Трайкова	Институт за литература – БАН	Виртуална библиотека „Иван Шишманов“. Българска литература в превод
ДФНИ-К01/0013	2012	Пламен Анатолиев Легкоступ	ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий“	Телевизията в България 1954 – 2014 г. – програми, журналистика, регулация, нови медии
ДФНИ-К01/0015	2012	Пламен Димитров Митев	СУ „Св. Климент Охридски“	Брутният вътрешен продукт (1500 – 1870 – 2000 г.): стандарт и качество на живот в България и българските земи

По аналогичен начин са разпределени и 9 проекта от конкурсна сесия 2010 г., от които 7 са с решения за финансиране на втори етап, за 1 е препоръчано прекратяване на договора и финансирането за втори етап и 1 е с оценка на междинната част, но без становище на финансист и е с препоръка за прекратяване (таблица 7).

Към ПНЕК по Обществени науки през 2017 г. са разпределени за разглеждане и:

- 14 договора от конкурсна сесия „Млади учени – 2011 г.“ (съответно: 11 с решения на ИС за финансиране на втори етап, 2 – с оценка по научната част на междинен етап, но без становище от финансист и 1 – с оценка на научната част от втори етап, но без становище от финансист;
- 2 отчета по проекти от конкурс „Научна периодика – 2016 г.“;
- 4 отчета по „Конкурс за финансова подкрепа на научни конференции в Република България – 2016 г.“

За последните две групи Комисията е предложила на ИС на ФНИ да приеме промяна в реда на оценяването, като то да се извършва с гласуване на членовете на ПНЕК според изпълнението на проекта и въведените критерии за оценка без допълнително назначаване на рецензенти и директно насочване към финансов контролор.

Таблица 7. Проекти от тематичен конкурс 2010 и 2011 г. насочени към ПНЕК по Обществени науки

Код на проекта	Година	Ръководител	Научна организация	Наименование
ДДВУ 02/44	2010	Емилия Василева	СУ „Св. Климент Охридски“	Ценностния подход в образованието – приложение в реалната педагогическа практика
ДДВУ 02/46	2010	Чл. - кор. проф. Милко Петров	ВТУ „Св.св. Кирил и Методий“	Пресата в условията на интернет и новите медии
ДДВУ 02/70	2010	Чл. - кор. проф. д.н. Георги Янков	УНСС	Нови форми на политическото участие в българското общество

ДДВУ 02/76	2010	Доц. Соня Милева	СУ „Св. Климент Охридски“	Е-туризмът като фактор за конкурентоспособност на туристическите фирми в България в след-кризисния период
ДДВУ 02/85	2010	Милена Металкова – Маркова	Център за научни изследвания и проектиране при УАСГ	Стратегическо планиране като инструмент за изследване и пространствената памет на селищата
ДДВУ 02/93	2010	Доц. д-р Красимира Христова Кръстанова	ПУ „Паисий Хилендарски“	Локалното наследство – ресурс за устойчиво местно развитие
ДДВУ 02/01	2011	Мария Серафимова	ЮЗУ „Неофит Рилски“	Създаване и развитие на регионален изследователски център „Балканите – Европа“
ДДВУ 02/02*	2011	Доц. д-р Владимир Атанасов	СУ „Св. Климент Охридски“	Програмите по европеистика в университетите на държавите членки на ЕС и страните от Западните Балкани (развитие на европолитически и еврокултурни нагласи)
ДДВУ 02/95**	2010	Доц. д-р Мадлен Данова	СУ „Св. Климент Охридски“	Динамика на компютърно опосредстваната комуникация при студенти англицисти – културологични, лингвистични и междуличностни модели

* Комисията е предложила да се намери правна възможност за прекратяване на договора след първия етап.

** Отчетът за първия етап от проекта е представен с 13 м. закъснение и Комисията е предложила да се намери правна възможност за прекратяване на договора след първия етап.

В рамките на своята дейност през 2017 г. ПНЕК по Обществени науки е разглеждала рецензии по договори и становища на финансиста за правомерност на извършените разходи, доклади на експерти на ПНЕК по отношение на сключване на анекси по текущи проекти, вземала е решения за промени в съставите на проектните екипи при запазване на съотношенията за численост на младите учени спрямо общата численост на екипите, вземала е също така решения за откази от финансиране при констатиране на груби нарушения на финансовите и административните правила. Констатирани са пропуски и са предприети мерки за ограничаване на разходите, които са оценени като недопустими от страна на финансовите одитори.

Представен е един файл с научни резултати от проектите в научна област „Обществени науки“, който представя научния отчет по проект ДФНИ К02/11 „Създаване и управление на специализирана е-библиотека с научен текст и визуален архив в областта на сценичните и екранните изкуства“.

Поради обективните ограничения на дейността на ФНИ и ПНЕК по Обществени науки, посочени по-горе, през 2017 г. възможностите на Комисията за наблюдение, оценка и анализ на дейността на Фонд „Научни изследвания“ да направи обективен анализ и да обобщи изводи относно ефективността на получените резултати и изпълнението на наукометричните показатели за разпространение на резултатите от финансираните проекти в област „Социални, стопански и правни науки“, са ограничени.

Очевидно е, че ПНЕК по Обществени науки към ФНИ е осъществявала работата си по оценка изпълнението на финансирани от ФНИ проекти и е представлявала решенията си пред ИС в съответствие с всички нормативни изисквания.

Изводи и препоръки:

- През 2017 г. научните проекти, финансирани от ФНИ по научна област „Обществени науки“ се оценяват от самостоятелна комисия - ПНЕК по Обществени науки. Това допринася за осигуряването на възможности за точното идентифициране и адекватна оценка на приноса на проектите, реализирани в Научна област ССПН по отношение на постигане целите на „Националната стратегия за развитие на научните изследвания“, европейските рамкови програми, Европейската и Националната пътна карта за научноизследователска инфраструктура, както и във връзка с приоритизирането на финансирането на научни програми и проекти по научни области.

- На базата на представени рецензии и становища на финансистите ПНЕК по Обществени науки е взела решения за търсене на правни възможности за прекратяване на някои проекти от тематични конкурси от 2010, 2011 и 2012 г. Прави впечатление, че междинните отчети на част от тези проекти са представени с огромни закъснения (от порядъка на 6 - 13 месеца). В тази връзка може да се препоръча приемането на решения на ИС на ФНИ за контрол на стриктното спазване на указаните срокове за отчитане на проектите и автоматично прекратяване на онези, за които не са представени такива. Това ще улесни ПНЕК по Обществени науки (както и другите ПНЕК) и ИС на ФНИ и ще гарантира правно основание за прекратяване на договори, които не се изпълняват според указанията на ФНИ.
- Предоставената документация за анализ за трета поредна година не съдържа извлечения и справки от специализирания софтуер „Регистър за кандидатстване и управление на проекти във Фонд „Научни изследвания“. Липсват обобщени справки, създадени с помощта на този софтуер, които да позволяват систематизиране на информацията за реализираните проекти и оценка на постигнатите резултати от научните изследвания. Тази информация се предоставя на Комисията за наблюдение, оценка и анализ на дейността на ФНИ под формата на сканирани копия на документите от отделните проекти.
- Функционалностите на горепосочения специализиран софтуер свързани с организиране и провеждане на конкурсите, както и тези за проследяване на хода на изпълнение на договорите и за управление на финансовите средства също не се използват, както през 2017, така и през 2018 г. В тази връзка е необходимо ФНИ да предприеме спешни мерки за активиране на всички функционалности и за използване на създадения софтуер, както и за провеждане на необходимите обучения (ако е необходимо) на персонала на ФНИ за работа с него, с цел постигане на ефективност на инвестицията в този продукт, а също така с оглед прилагането на адекватни съвременни процедури за кандидатстване, оценяване, мониторинг и контрол на изпълнението на финансираните научни проекти.

3. Изводи от предоставената от ФНИ документация за финансираните научни проекти по конкурса за фундаментални научни изследвания през 2017 г. в Научна област “Математически науки и информатика”

Бюджетът на ФНИ по Конкурс за финансиране на научни изследвания – 2017, за научно направление „Математически науки и информатика“ (МНИ) е определен на

1 120 000 лв. Постъпили са 38 проектни предложения в направлението. От тях 29 участват в класирането, тъй като комплексната им числова оценка е по-голяма или равна на праговата стойност от 70 точки.

ВНЕК по Математически науки и информатика предлага на Изпълнителния съвет (ИС) на ФНИ да бъдат финансирани 8 проектни предложения с получена обобщена числова оценка над 92.2 точки на обща стойност 888 000 лв. Предложението е утвърдено от ИС. ВНЕК предлага също така на ИС на ФНИ при наличие на допълнителни възможности по този конкурс да бъдат финансирани и част от резервните проектни предложения, които са получили 70 или повече точки, но не са предложени за финансиране. С решение на Изпълнителния съвет на ФНИ допълнително се финансират още 4 проектни предложения (първите четири резервни) с обща сума за финансиране 459 900 лв.

Сумата, изплатена за 2017 г. в научно направление „Математически науки и информатика“ (МНИ) на 12 класирани и финансирани проектни предложения за първи транш от сключения договор, е 336 975 лв., като с решение на ИС на първите два класирани и финансирани проекта се изплаща и втория транш – общо в размер на 60 000 лв., т.е. изплатен е първия етап от договора. Общата сума за 2017 г. е 396 975 лв.

Според Насоките за кандидатстване, по чл. 85 ал. 1, т. 7 на ЗВО и научни организации по чл. 47, ал. 1 на ЗВО, в направление „Математически науки и информатика“ са финансирани следните акредитирани висши училища:

1. Софийски университет „Климент Охридски“ – 3,
2. Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“ – 1,
3. Русенски университет „Ангел Кънчев“ – 2,
4. Технически университет - София – 1,
5. УниБИТ – 1,
6. Институт по информационни и комуникационни технологии – БАН – 4,
7. Институт по математика и информатика – БАН – 3,
8. Институт по роботика – БАН – 1.

Работата на ВНЕК по Математически науки и информатика по Доклади от Председателя на ВНЕК

На комисията е представен Доклад на председателя на ВНЕК по Математически науки и информатика до Управителя на ФНИ и Председателя на ИС на ФНИ за дейността на ВНЕК (от 30.11.2017 г.).

Председателят на ВНЕК декларира, че при допускане, оценяване и класиране на проекто-предложенията по *“Конкурс за финансиране на научни изследвания 2017”*, членовете са се придържали стриктно към *Правилника на ФНИ и Методиката за оценяване и класиране на кандидатстващите за финансиране проекти*, утвърдена от ИС на ФНИ. ВНЕК оценява безпристрастно и в съответствие с изискванията допуснатите проекто-предложения, спазва се процедурата за оценяване, като на всеки оценител се изпраща следните нормативни документи: *Публичната обява на ФНИ за конкурса; Насоките за кандидатстване по конкурса; Методиката за оценяване и класиране на проектите, кандидатстващи в Конкурса*. Оценяването на проектите е извършено съгласно *Методиката за оценяване и класиране на проектите*, определена в *Насоките за кандидатстване в конкурса* в съответствие с чл. 53 от *Правилника на ФНИ*, включваща научна оценка и формиране на комплексна оценка на проектните предложения с оценка по-висока от 70 точки.

Съгласно Приложение 12 А към Доклада на председателя на ВНЕК са оценени 38 подадени проекта. От тях са класирани 29 (Приложение 12Б) с оценки над 74.5 т. Одобрени и предложени за финансиране са общо 8 проекта (Приложение Н12В). Общата сума за финансираните 8 проекта е 900 000 лв. До достигане на сумата от предварително определените средства в научното направление МНИ 1 120 000 лв. остават 220 000 лв. Двама от оценителите на проекти по проектно предложение Н12/9 са предложили намаление с 10%. ВНЕК е приело препоръките и е предложила редуциране на стойността на проекта от 120 000 лв. на 108 000 лв. ВНЕК е предложил списък с 21 резервни проектни предложения (Приложение Н12Г), но не са предложени за финансиране поради недостиг на достатъчно средства. На ИС на ФНИ се предлага те да бъдат финансирани при наличие на допълнителни възможности.

1. Дейност на Постоянна научно-експертна комисия (ПНЕК)
2. **Извадката от ГО на ФНИ 2017** показва, че през 2017 г. с решение на ИС е назначен нов състав на **ПНЕК по Математически науки и информатика**, поради изтичане мандата на предходната комисия. Към нея са поставени

непосредствени задачи, описани в график приет от ИС, като по Правилника на ФНИ заседанията на ПНЕК са определени на 6 бр. годишно.

ПНЕК по Математически науки и информатика провежда 6 заседания през 2017 г., на които преглежда списъците с проекти от 2008 до 2016 г. и определя отговорник за всеки проект, при условие, че отговорник на проект не може да бъде от организация, участваща в проекта, в роднински връзки с ръководител или член на колектива, или да има съвместни публикации през последните 5 години с член на колектива.

През 2017 г. ПНЕК приема план за разглеждане на приключилите проекти от 2008-2012 г., като ги групира според етапа на отчитане и определената оценка, както следва:

- Приключили проекти
  - a) с научен и финансов отчет, приет от ИС;
  - b) с научен и финансов отчет, приет само от ПНЕК;
  - c) без рецензии на научния отчет: определяне на рецензенти;
  - d) без финансов одит: одит от независим одитор, одит от финансов експерт на ФНИ или МОН.
- Проекти в процес на изпълнение

ПНЕК по Математически науки и информатика е разгледал и докладвал на ИС за постъпилите доклади от ръководители на финансирани проекти за промени по договорите, касаещи: промяна в срока на договорите, промяна в състава на научните колективи, корекции във финансовите планове и други. Разгледани са искания и уведомления и по проекти от конкурси за двустранно сътрудничество и по програма КОСТ.

С утвърдената процедура за избор чрез жребий ПНЕК са определени оценители на постъпили отчети по проекти по програмата за международни научни конференции в България.

Таблица 8. Справка за изпълнението и отчитането на финансираните проекти за 2017 г. към ПНЕК по математически науки и информатика

Наименование на конкурса/ година на обявяване ¹	Общ брой договори за изпълнение на проекти ²	Етап на изпълнение: междинен / окончателен	Брой докторанти участващи в изпълнението на договори	Брой млади учени участващи в изпълнението на договори	Брой договори и изпълнени в срок	Брой завършили договори	Брой договори с отлична оценка на резултатите ³	Брой прекратени договори	Предоставени финансови средства в отчетната година (в лева)	Общо предоставени финансови средства за конкурса (в лева)	Брой научни публикации, резултат от приключили проекти в т.ч. в издания с импакт фактор и импакт ранг (...)	Брой патенти, резултат от приключили проекти, в т.ч. регистрирани патентни заявки (...)	Забележка
Конкурсна сесия 2014	20	окончателен	6	3	3	3	В процес на оценяване	0	X	3026367	66	X	няма
Конкурсна сесия 2016	16	междинен	X	X	X	0	X	X	X	879479.5	X	X	

Забележки:

¹ Описват се поименно всички конкурсни сесии, в които финансираните научно изследователски проекти са оценени от постоянните научно експертни комисии през отчетната година

² Броят договори от колона 2 представлява сумата от броя договори в колони 6, 7 и 9, 6,7 6, 6,7 и 6,7 и 9 независимо от етапа на изпълнение отразен в колона 3.

³ Броят договори от колона 8 представлява броя приключили изпълнението си договори получили отлична оценка от съответната НЕК

Забележка:

Оценените проекти са малко, тъй като през 2017 година не е изтекъл срокът за представяне на окончателни отчети по проекти от Конкурс 2014 и Конкурс 2016. Причината е в това, че проектите са стартирали през м. декември съответно 2014 г. с (продължителност 36 месеца) и 2016 г. (с продължителност 24 месеца) и на част от тях е искано и дадено разрешение за удължаване на сроковете за първи етап.

Работата на ПНЕК по Математически науки и информатика

Прегледът на Протоколите от шестте редовни заседания на ПНЕК по МНИ, проведени през 2017 г., и докладите на докладчиците в ПНЕК по приключили проекти или такива на междинен етап, показва, че:

- Представен е списък с публикации в списания с импакт фактор или ранг и в научни форуми по договор ДФНИ И02/20 от 2014 г. По проект ДФНИ И02/20 е представен списък с 26 публикации и 4 статии приети за печат. Съгласно приложената справка се отчитат 66 публикации в издания с импакт фактор или импакт ранг за 2014 г.
- В докладите на докладчиците за оценка на проектите от изминали сесии, се забелязва аналитичност при разглеждане на постигнатите научни резултати, предвидени по работните програми.
- ПНЕК следи стриктно преразпределението на финансови средства между отделните етапи и между отделните направления на договори.
- За поредна година от ФНИ не е предоставена информация на Комисията, за *„изградените през отчетния период или реновирани научни инфраструктури, които са в резултат на изпълнението на проекта, финансиран от Фонда, както и тяхното използване“*. По този начин настоящата Комисия е в невъзможност да се произнесе по **т. 6 от чл. 18 на Правилника за наблюдение и оценка.**
- Проектите се подлагат на външен финансов одит, а спорните се одитират повторно от финансовия одитор на ФНИ.
- Протоколите от шестте заседания са представени като некачествено сканирани файлове, което затруднява тяхното разглеждане.
- Проектите се подлагат на външен финансов одит, а спорните се одитират повторно от финансовия одитор на ФНИ.

В шестте заседания през 2017 г. на ПНЕК по МНИ не са разглеждани проекти, които са на окончателен или междинен етап. На заседанията са разглеждани молби и доклади на ръководители на проекти за закупуване на материали, включване и изключване на членове на колективи, прехвърляне на средства по етапи, корекции на финансови планове.

Изводи:

На основа на представените документи от страна на ФНИ към Комисията, в частта за направление Математически науки и информатика могат да се направят следните заключения:

Положителни тенденции

- Подобрената организация на работа във ФНИ е създала предпоставки за спазване на приетата и одобрена актуализирана Годишна програма на ФНИ за 2017 г. Сроковете за подаване на проекто-предложенията и за тяхната оценка са също ясно разписани в ГОП 2017.
- Представената информация от страна на ФНИ е по-пълна и по-подредена, в сравнение с тази представена за оценка на дейността през 2015 и 2016 г. и предходните конкурси.
- Спазени са изискванията на Правилника на ФНИ в частта, засягаща приема на проектите по обявените конкурси, чрез предоставяне на ясни Покана и Насоки и Методика за оценка. Стройната документация и насоки улесняват работата на кандидатстващите организации и ВНЕК.
- Конкурсната документация е надлежно представена и достъпна публично чрез Интернет-страницата на Фонда.
- Резултатите от проведените конкурси, класирането и решенията на ИС на ФНИ са публично достъпни чрез Интернет страницата на ФНИ.
- В Заповедта за обявяване на Конкурса за финансиране на научни изследвания за 2017 г. (РД-01/9 от 31 май 2017 г.), ясно и конкретно се споменават условията за кандидатстване, критериите и показателите за оценка и финансови насоки.
- Годишният Отчет за дейността на ФНИ за 2017 г. е много по-подробен и аналитичен в сравнение с 2015 и 2016 г. и дава основа за изводи относно ефективността на работа на ФНИ.

Информация за научна продукция в научна област Математически науки и информатика:

Справка за изпълнението и отчитането на финансираните проекти за 2017 г. към ПНЕК по Математически науки и информатика не е попълнена. Липсва информация за:

- а) брой научни публикации, резултат от приключили проекти в т.ч. в издания с импакт фактор и импакт ранг;
- б) брой патенти, резултат от приключили проекти.

За публикационната дейност през отчетния период, Комисията може да направи извод по предоставения отчет на ПНЕК. По проект ДФНИ И02/20 е представен списък с 26 публикации и 4 статии приети за печат. От тях 14 са в издания с импакт ранг (SJR) и 7 в списания с импакт фактор (IF). Съгласно приложената справка се отчитат 66 публикации в издания с импакт фактор или импакт ранг за 2014 г.

4. Изводи от предоставената от ФНИ документация за финансираните научни проекти по конкурса за фундаментални научни изследвания през 2017 г. в научна област “Физически науки и науки за земята”

Бюджетът на ФНИ по „Конкурс за финансиране на научни изследвания – 2017“, за научно направление „Физически науки и науки за земята“ е определен на 1 920 000 лв. Постъпили са 57 проектни предложения в направлението. Всички 57 проектни предложения участват в класирането, тъй като комплексната им числова оценка е по-голяма или равна на праговата стойност от 70 точки.

ВНЕК по Физически науки и науки за земята (ФННЗ) предлага на Изпълнителния съвет (ИС) на ФНИ да бъдат финансирани 15 проектни предложения с получена обобщена числова оценка над 98 точки на обща стойност 1 776 968 лв. Предложението е утвърдено от ИС. Също така ВНЕК предлага на ИС на ФНИ при наличие на допълнителни възможности по този конкурс да бъдат финансирани и част от резервните проектни предложения, които са получили 70 или повече точки, но не са предложени за финансиране поради недостиг на достатъчно средства. С решение на Изпълнителния съвет на фонд „Научни изследвания“ допълнително се финансират още 2 проектни предложения (първите две резерви) с обща сума за финансиране 240 000 лв.

Сумата изплатена за 2017 г. в научно направление ФННЗ на 17 класирани и финансирани проектни предложения за първи транш от сключения договор е 504 242 лв.,

като с решение на ИС на първите два класирани и финансирани проекта се изплаща и втория транш – общо в размер на 60 000 лв., т.е. изплатен е първия етап от договора. Обща сума за 2017 г. е 564 242 лв.

В направление „Физически науки и науки за земята“ са финансирани, според Насоките за кандидатстване, следните акредитирани висши училища по чл. 85 ал. 1, т. 7 на ЗВО и научни организации по чл. 47, ал. 1 на ЗВО:

1. Софийски университет „Климент Охридски“ – 8,
2. Институт по електроника „Акад.Емил Джаков“, БАН –5,
3. Институт за ядрени изследвания и ядрена енергетика (ИЯИЯЕ), БАН– 3,
4. Институт по Астрономия с НАО, БАН -2,
5. Институт по физика на твърдото тяло, БАН – 2 бр.,
6. Химикотехнологичен и металургичен университет (ХТМУ) – 1,
7. Институт по оптични материали и технологии, БАН -2,
8. Институт по биофизика и биомедицинско инженерство, БАН –1.

Работата на ВНЕК по Физически науки и науки за земята по доклади от Председателя на ВНЕК

На комисията е представен Доклад на Председателя на ВНЕК по ФННЗ до Управителя на ФНИ и Председателя на ИС на ФНИ за дейността на ВНЕК (от 30.11.2017 г.).

Председателят на ВНЕК декларира, че при допускане, оценяване и класиране на проекто-предложенията по *“Конкурс за финансиране на научни изследвания 2017”*, членовете са се придържали стриктно към *Правилника на ФНИ* и *Методиката за оценяване и класиране на кандидатстващите за финансиране проекти*, утвърдена от ИС на ФНИ. ВНЕК оценява безпристрастно и компетентност. За оценяване на допуснатите проекти на всеки оценител са изпратени следните нормативни документи: *Насоките за кандидатстване по конкурса; Правилника на ФНИ (представен електронно с линк); Методиката за оценяване и класиране на проектите, кандидатстващи в Конкурса*. Оценяването на проектите е извършено съгласно *Методиката за оценяване и класиране на проектите*, определена в *Насоките за кандидатстване в конкурса* в съответствие с чл. 53 от *Правилника на ФНИ*, включваща: а) научна оценка, оценка на капацитета на

екипа и плана за изпълнение на проекта, както и оценка на въздействието на резултатите от изпълнението на проекта върху обществото; б) формиране на комплексна оценка на проектните предложения с оценка по-висока от 70 точки.

Съгласно Приложение Н18 А към Доклада на Председателя на ВНЕК са оценени 57 подадени проекта. От тях са класирани 31 проекта (Приложение Н18 Б) с оценки над 70 т. Одобрени и предложени за финансиране са общо 16 проекта (Приложение Н18 В). ВНЕК е предложил списък с 41 резервни проектни предложения (Приложение Н18 Г), но не са предложени за финансиране поради недостиг на достатъчно средства. На ИС на ФНИ се предлага те да бъдат финансирани при наличие на допълнителни възможности.

1. Дейност на Постоянна научно-експертна комисия (ПНЕК)
2. **Извадката от ГО на ФНИ 2017** показва, че през 2017 г. с решение на ИС е назначен нов състав на **ПНЕК по Физически науки и науки за земята**, поради изтичане мандата на предходната комисия. Към нея са поставени непосредствени задачи, описани в график приет от ИС, като по Правилника на ФНИ заседанията на ПНЕК са определени на 6 бр. годишно.

ПНЕК по Физически науки провежда 6 заседания през 2017 г., на които преглежда списъците с проекти от 2008 до 2016 г. и определя отговорник за всеки проект, при условие, че отговорник на проект не може да бъде от организация, участваща в проекта, в роднински връзки с ръководител или член на колектива, или да има съвместни публикации през последните 5 години с член на колектива.

Таблица 9. Справка за изпълнението и отчитането на финансираните проекти за 2017 година към ПНЕК по Физически науки и Науки за земята

Наименование на конкурса/година на обявяване	Общ брой договори за изпълнение на проекти	Етап на изпълнение: междинен / окончателен	Брой докторанти участващи в изпълнението на договори	Брой млади учени участващи в изпълнението на договори	Брой договори изпълнени в срок	Брой завършили договори	Брой договори с отлична оценка на резултатите	Брой прекратени договори	Предоставени финансови средства в отчетната година (в лева)	Общо предоставени финансови средства за конкурса (в лева)	Брой научни публикации, резултат от приключили проекти в т.ч. в издания с импакт фактор и импакт ранг (...)	Брой патенти, резултат от приключили проекти, в т.ч. регистрирани патентни заявки (...)	Забележка
Млади учени 2011	1	Междинен	2	5	0	0	0	0	0	27368	X	X	няма
"Финансиране на фундаментални и научни изследвания в приоритетни области" 2014	1	Междинен	0	2	0	0	0	0	81000	225000	X	X	няма
Двустранно сътрудничество	1	Междинен	0	2	0	0	0	0	5085	10170	X	X	няма

През 2017 г. ПНЕК приема план за разглеждане на приключилите проекти от 2008-2012 г., като ги групира според етапа на отчитане и определената оценка, както следва:

- Приключили проекти
  - a) с научен и финансов отчет, приет от ИС;
  - b) с научен и финансов отчет, приет само от ПНЕК;
  - c) без рецензии на научния отчет: определяне на рецензенти;
  - d) без финансов одит: одит от независим одитор, одит от финансов експерт на ФНИ или МОН.

- Проекти в процес на изпълнение

ПНЕК по Физически науки и науки за земята разглежда и докладва на ИС за постъпилите доклади от ръководители на финансирани проекти за промени по договорите, касаещи: промяна в срока на договорите, промяна в състава на научните колективи, корекции във финансовите планове и други.

Разгледани са и искания и уведомления по проекти за включване на нови членове, корекции на финансови планове, закупуване на апаратура и програми, удължаване на срокове на етапи.

Разгледани са и искания и уведомления и по проекти от конкурси за двустранно сътрудничество с Индия и Словакия.

С утвърдената процедура за избор чрез жребий, ПНЕК определя оценители на постъпили отчети по проекти.

ПНЕК разглежда междинни отчети на проекти от 2014 г. Предоставена на Комисията е Справка от ФНИ за отчитане на проекти от предходни сесии.

Работата на ПНЕК по Физически науки и науки за земята

Прегледът на протоколите от шестте редовни заседания на ПНЕК по Физически науки и науки за земята, проведени през 2017 г., и докладите на докладчиците в ПНЕК по приключили проекти или такива на междинен етап, показва че:

- Представени са два списъка с публикации в списания с импакт фактор или ранг и в научни форуми по договори ДФНИ Т02/6 и ДФНИ Т02/12. По проект ДФНИ Т02/6 е представен списък с 27 публикации, като първите 3 са в

списания с Импакт фактор 6.131, 6.111 и 5.81. По Договор ДФНИ Т02/12 е представен списък с 2 публикации, докладвани на 6 конференции.

- В докладите на докладчиците за оценка на проектите от изминали сесии, се забелязва аналитичност при разглеждане на постигнатите научни резултати, предвидени по работните програми
- ПНЕК следи стриктно преразпределението на финансови средства между отделните етапи и между отделните направления на договори.
- За поредна година от ФНИ не е предоставена информация на Комисията, за *«изградените през отчетния период или реновирани научни инфраструктури, които са в резултат на изпълнението на проекта, финансиран от Фонда, както и тяхното използване»*. По този начин, настоящата Комисия е в невъзможност да се произнесе по **т. 6 от чл. 18 на Правилника за Наблюдение и оценка.**
- Проектите се подлагат на външен финансов одит, а спорните се одитират повторно от финансовия одитор на ФНИ.
- Протоколите от шестте заседания са представени като некачествено сканирани файлове, което затруднява тяхното разглеждане.
- Проектите се подлагат на външен финансов одит, а спорните се одитират повторно от финансовия одитор на ФНИ.

В Таблица 10 по-долу се предоставя опис на проектите, които са на окончателен или междинен етап и оценявани от ПНЕК по Физически науки и науки за земята през 2017 г.

Таблица 10. Опис на проектите оценявани от ПНЕК по Физически науки и науки за земята през 2017 г., за изминали периоди, предоставени за разглеждане на Комисията

Договор	Ръководител	Оценка на проекта – научна и финансова част	Публикации/ Патенти
	Отчет (година)	/по доклади на рецензентите/	
ДФНИ Т02/12 от 12.12.2014 г.	Доц. д-р Максим Ганчев; Междинен отчет – етап 1	Добра. Работната програма е изпълнена.	Не са представени.

ДМУ 03/107 2014 г.	Гл. ас. Генко Василев; Междинен отчет – етап 1	Много добра. Работната програма е изпълнена.	Не са представени.
-----------------------	---	--	--------------------

Забележка

1 Описват се поименно всички конкурсни сесии, в които финансираните научно изследователски проекти са оценени от постоянните научно експертни комисии през отчетната година

2 Броят договори от колона 2 представлява сумата от броя договори в колони 6, 7 и 9, независимо от етапа на изпълнение отразен в колона 3.

3 Броят договори от колона 8 представлява броя приключили изпълнението си договори получили отлична оценка от съответната НЕК

Забележка

Оценените проекти са малко, тъй като през 2017 година не е изтекъл срокът за представяне на окончателни отчети по проекти от Конкурс 2014 и Конкурс 2016. Причината е в това, че проектите са стартирали през м. декември съответно 2014 г. с (продължителност 36 месеца) и 2016 г. (с продължителност 24 месеца) и на част от тях е искано и дадено разрешение за удължаване на сроковете за първи етап.

ПНЕК по Физически науки и Науки за Земята проведе 6 заседания през 2017 г., на които:

- взе решение да се сключи Анекс за втори етап на междинен отчет от Конкурс 2014 и да бъдат изплатени средства на обща стойност 81 000 лв.
- 25 бр. доклади от ръководители относно промени по договорите.
- определи оценители на постъпили регулярни междинни отчети по проекти и на други типове проекти

Изводи:

На основа на представените документи от страна на ФНИ към Комисията, в частта за направление Физически науки и науки за земята могат да се направят следните заключения:

Положителни тенденции

- Подобрената организация на работа във ФНИ е създала предпоставки за спазване на приетата и одобрена актуализирана Годишна програма на ФНИ за 2017 г.

Сроковете за подаване на проекто-предложенията и за тяхната оценка са също ясно разписани в ГОП 2017.

- Представената информация от страна на ФНИ е по-пълна и по-подредена, в сравнение с тази представена за оценка на дейността през 2015 и 2016 г. и предходните конкурси.
- Спазени са изискванията на Правилника на ФНИ в частта, засягаща приема на проектите по обявените конкурси, чрез предоставяне на ясни Покана и Насоки и Методика за Оценка. Стройната документация и насоки улесняват работата на кандидатстващите организации и ВНЕК.
- Конкурсната документация е надлежно представена и достъпна публично чрез Интернет-страницата на Фонда.
- Резултатите от проведените конкурси, класирането и решенията на ИС на ФНИ са публично достъпни чрез Интернет-страницата на ФНИ.
- В Заповедта за обявяване на Конкурса за финансиране на научни изследвания за 2017 г. (РД-01/9 от 31 Май 2017 г.), ясно и конкретно се споменават условията за кандидатстване, критериите и показателите за оценка и финансови насоки.
- Годишният Отчет за дейността на ФНИ за 2017 г. е много по-подробен и аналитичен в сравнение с 2015 и 2016 г. и дава основа за изводи относно ефективността на работа на ФНИ.

Информация за научна продукция в научна област Физически науки и науки за земята:

Обобщена и представена на Комисията Справка на ПНЕК по Физически науки и науки за земята за оценени проекти по конкурса "Финансиране на фундаментални научни изследвания в приоритетни области" 2014 г., показва участието на 4 млади учени в два договора. Липсва информация за а) брой научни публикации, резултат от приключили проекти в т.ч. в издания с импакт фактор и импакт ранг; б) брой патенти, резултат от приключили проекти

За публикационната дейност през отчетния период, Комисията може да направи изводи по предоставените в отчетите на ръководителите на проектите, които са оценявани от ПНЕК през 2017 г. за изминали конкурсни сесии по договори ДФНИ Т02/6 и ДФНИ Т02/12. По проект ДФНИ Т02/6 е представен списък с 27 публикации, като

първите 3 са в списания с импакт фактор 6.131, 6.111 и 5.81. По Договор ДФНИ Т02/12 е представен списък с 2 публикации, докладвани на 6 конференции.

5. Изводи от предоставената от ФНИ документация за финансираните научни проекти по конкурса за фундаментални научни изследвания през 2017 г. в Научна област “Химически науки”

Бюджетът на ФНИ по „Конкурс за финансиране на научни изследвания – 2017“, за научно направление „Химически науки“ е определен на 1 600 000 лв. Постъпилите проектни предложения в направлението са 55 бр. Всички 55 проектни предложения участват в класирането, тъй като комплексната им числова оценка е по-голяма или равна на праговата стойност от 70 точки.

ВНЕК по Химически науки предлага на Изпълнителния съвет (ИС) на ФНИ да бъдат финансирани 13 проектни предложения с получена обобщена числова оценка над 97.13 точки на обща стойност 1 557 600 лв. Предложението е утвърдено от ИС. Също така ВНЕК предлага на ИС на ФНИ при наличие на допълнителни възможности по този конкурс да бъдат финансирани и част от резервните проектни предложения, които са получили 70 или повече точки, но не са предложени за финансиране поради недостиг на достатъчно средства. С решение на Изпълнителния съвет на фонд „Научни изследвания“ допълнително се финансират още 3 проектни предложения (първите три резерви) с обща сума за финансиране 359 800 лв.

Сумата изплатена за 2017 г. в научно направление „Химически“ (ХН) на 16 бр. класирани и финансирани проектни предложения за първи транш от сключения договор е 479 350 лв. лв., като с решение на ИС на първите два класирани и финансирани проекта се изплаща и втория транш – общо в размер на 59 600 лв., т.е. изплатен е първия етап от договора. Обща сума за 2017 г. е 538 950 лв.

Според Насоките за кандидатстване, по чл. 85 ал. 1, т. 7 на ЗВО и научни организации по чл. 47, ал. 1 на ЗВО, в направление „Химически науки“ са финансирани следните акредитирани висши училища:

1. Софийски университет „Климент Охридски“ – 6,
2. Институт по органична химия с Център по фитохимия, БАН – 5,
3. Институт по физикохимия, БАН – 2,
4. Химикотехнологичен и металургичен университет (ХТМУ) – 2,
5. Институт по обща и неорганична химия, БАН – 2,

6. Институт по полимери, БАН – 1,
7. Институт по катализ, БАН – 1,
8. Пловдивски университет „П.Хилендарски“ – 1,
9. Институт по молекулярна биология, БАН – 1.

Работата на ВНЕК по Химически науки по доклади от председателя на ВНЕК

На комисията е представен Доклад на председателя на ВНЕК по Химически науки (ХН) до управителя на ФНИ и председателя на ИС на ФНИ за дейността на ВНЕК (от 27.11.2017 г.).

Председателят на ВНЕК декларира, че при допускане, оценяване и класиране на проекто-предложенията по *“Конкурс за финансиране на научни изследвания 2017”*, членовете са се придържали стриктно към *Правилника на ФНИ* и *Методиката за оценяване и класиране на кандидатстващите за финансиране проекти*, утвърдена от ИС на ФНИ. ВНЕК оценява проектите при спазване на принципите на безпристрастност и компетентност. За оценяване на допуснатите проекти на всеки оценител са изпратени следните нормативни документи: *Насоките за кандидатстване по конкурса; Правилника на ФНИ (представен електронно с линк); Методиката за оценяване и класиране на проектите, кандидатстващи в Конкурса*. Оценяването на проектите е извършено съгласно *Методиката за оценяване и класиране на проектите*, определена в *Насоките за кандидатстване в конкурса* в съответствие с чл. 53 от *Правилника на ФНИ*, включваща: а) научна оценка, оценка на капацитета на екипа и плана за изпълнение на проекта, както и оценка на въздействието на резултатите от изпълнението на проекта върху обществото; б) формиране на комплексна оценка на проектните предложения с оценка по-висока от 70 точки.

Съгласно Приложение Н19 А към Доклада на председателя на ВНЕК са оценени 55 подадени проекта. От тях са класирани 31 (Приложение Н19 Б) с оценки над 70 т. Одобрени и предложени за финансиране са общо 13 проекта (Приложение Н19 В). ВНЕК е предложен списък с 41 резервни проектни предложения (Приложение Н19 Г), но не са предложени за финансиране поради недостиг на достатъчно средства. На ИС на ФНИ се предлага те да бъдат финансирани при наличие на допълнителни възможности.

Дейност на Постоянна научно-експертна комисия (ПНЕК)

Таблица 11. Справка за изпълнението и отчитането на финансираните проекти за 2017 година към ПНЕК по Химически науки

Наименование на конкурса/ година на обявяване ¹	Общ брой договори за изпълнение на проекти ²	Етап на изпълнение: междинен / окончателен	Брой докторанти участващи в изпълнението на договори	Брой млади учени участващи в изпълнението на договори	Брой договори и изпълнени в срок	Брой завършили договори	Брой договори с отлична оценка на резултатите ³	Брой прекратени договори	Предоставени финансови средства в отчетната година (в лева)	Общо предоставени финансови средства за конкурса (в лева)	Брой научни публикации, резултат от приключили проекти в т.ч. в издания с импакт фактор и импакт ранг (...)	Брой патенти, резултат от приключили проекти, в т.ч. регистрирани патентни заявки (...)	Забележка
"Финансиране на фундаментални научни изследвания в приоритетни области" 2014	2	междинен	5	18	0	0	1	0	168750	420000	X	X	няма

Забележки:

¹ Описват се поименно всички конкурсни сесии, в които финансираните научно изследователски проекти са оценени от постоянните научно експертни комисии през отчетната година

² Броят договори от колона 2 представлява сумата от броя договори в колони 6, 7 и 9, 6,7 6, 6,7 и 6,7 и 9 независимо от етапа на изпълнение отразен в колона 3.

³ Броят договори от колона 8 представлява броя приключили изпълнението си договори получили отлична оценка от съответната НЕК

Извадката от ГО на ФНИ 2017 показва, че през 2017 г. с решение на ИС е назначен нов състав на **ПНЕК по Химически науки**, поради изтичане мандата на предходната комисия. Към нея са поставени непосредствени задачи, описани в график приет от ИС, като по Правилника на ФНИ заседанията на ПНЕК са определени на 6 бр. годишно.

ПНЕК по Химически науки провежда 6 заседания през 2017 г., на които са прегледани списъците с проекти от 2008 до 2016 г. и определя отговорник за всеки проект, при условие, че отговорник на проект не може да бъде от организация, участваща в проекта, в роднински връзки с ръководител или член на колектива, или да има съвместни публикации през последните 5 години с член на колектива.

През 2017 г. ПНЕК приема план за разглеждане на приключилите проекти от 2008-2012 г., като ги групира според етапа на отчитане и определената оценка, както следва:

- Приключили проекти
  - а) с научен и финансов отчет, приет от ИС;
  - б) с научен и финансов отчет, приет само от ПНЕК;
  - в) без рецензии на научния отчет: определяне на рецензенти;
  - г) без финансов одит: одит от независим одитор, одит от финансов експерт на ФНИ или МОН.
- Проекти в процес на изпълнение

ПНЕК по Химически науки разглежда и докладва на ИС за постъпилите доклади от ръководители на финансирани проекти за промени по договорите, касаещи: промяна в срока на договорите, промяна в състава на научните колективи, корекции във финансовите планове и други.

Разгледани са и искания и уведомления по проекти за включване на нови членове, корекции на финансови планове, закупуване на апаратура и програми, удължаване на срокове на етапи.

ПНЕК разглежда междинни отчети на проекти от 2014 г. Предоставена на Комисията е Справка от ФНИ за отчитане на проекти от предходни сесии.

Работата на ПНЕК по Химически науки

Прегледът на протоколите от шестте редовни заседания на ПНЕК по Химически науки проведени през 2017 г., и докладите на докладчиците в ПНЕК по приключили проекти или такива на междинен етап, показва че:

- Представени са три списъка с публикации в списания с импакт фактор или ранг и в научни форуми по договори ДФНИ Т02/20 (12.12.2014-30.06.2016), ДФНИ Т02/16 (от 12.12.2014) и списък с 6 публикации с неотбелязан договор.
- В докладите на докладчиците за оценка на проектите от изминали сесии, се забелязва аналитичност при разглеждане на постигнатите научни резултати, предвидени по Работна Програма
- ПНЕК следи стриктно преразпределението на финансови средства между отделните етапи и между отделните направления на договори.

За поредна година от ФНИ не е предоставена информация на Комисията, за «изградените през отчетния период или реновирани научни инфраструктури, които са в резултат на изпълнението на проекта, финансиран от Фонда, както и тяхното използване». По този начин, настоящата Комисия е в невъзможност да се произнесе по т. 6. от чл. 18 на Правилника за наблюдение и оценка.

- Проектите се подлагат на външен финансов одит, а спорните се одитират повторно от финансовия одитор на ФНИ.
- Протоколите от шестте заседания са представени като некачествено сканирани файлове, което затруднява тяхното разглеждане.

В Таблица 12 се предоставя опис на проектите, които са на окончателен или междинен етап и оценявани от ПНЕК по химически науки през 2017 г.

Таблица 2. Опис на проектите оценявани от ПНЕК по Химически науки през 2017 г., за изминали периоди, предоставени за разглеждане на Комисията

Договор	Ръководител Отчет (година)	Оценка на проекта – научна и финансова част /по доклади на рецензентите/	Публикации/ Патенти
ДФНИ Т02/15 от 12.12.2014	Доц. д-р Елена Василева	Добра. Работната програма е изпълнена изцяло без т.2.1.	Не са представени.

	Междинен отчет – етап 1		
ДФНИ Т02/20 от 12.12.2014	Доц. д-р Михаил Михайлов Междинен отчет – етап 1	Отлична. Работната програма е изпълнена изцяло Финансовият отчет е съставен коректно.	5 статии в списания с Импакт фактор.

Изводи:

На основа на представените документи от страна на ФНИ към Комисията, в частта за направление Химически науки, могат да се направят следните заключения:

Положителни тенденции

- Подобрената организация на работа във ФНИ е създавала предпоставки за спазване на приетата и одобрена актуализирана Годишна програма на ФНИ за 2017 г. Сроковете за подаване на проекто-предложенията и за тяхната оценка са също ясно разписани в ГОП 2017.
- Представената информация от страна на ФНИ е по-пълна и по-подредена, в сравнение с тази представена за оценка на дейността през 2015 и 2016 г. и предходните конкурси.
- Спазени са изискванията на Правилника на ФНИ в частта, засягаща приема на проектите по обявените конкурси, чрез предоставяне на ясни Покана и Насоки и Методика за оценка. Стройната документация и насоки улесняват работата на кандидатстващите организации и ВНЕК.
- Конкурсната документация е надлежно представена и достъпна публично чрез Интернет-страницата на Фонда.
- Резултатите от проведените конкурси, класирането и решенията на ИС на ФНИ са публично достъпни чрез Интернет-страницата на ФНИ.
- В Заповедта за обявяване на Конкурса за финансиране на научни изследвания за 2017 г. (РД-01/9 от 31 Май 2017 г.), ясно и конкретно се споменават условията за кандидатстване, критериите и показателите за оценка и финансови насоки.

- Годишният Отчет за дейността на ФНИ за 2017 г. е много по-подробен и аналитичен в сравнение с 2015 и 2016 г. и дава основа за изводи относно ефективността на работа на ФНИ.

Информация за научна продукция в научна област Химически науки:

Обобщена и представена на Комисията Справка на ПНЕК по Химически науки за оценени проекти по конкурса „Финансиране на фундаментални научни изследвания в приоритетни области“ 2014 г., показва участието на 5 докторанта в един договор. , Липсва информация за а) брой научни публикации, резултат от приключили проекти в т.ч. в издания с импакт фактор и импакт ранг; б) брой патенти, резултат от приключили проекти за публикационната дейност през отчетния период, Комисията може да направи изводи по предоставените в отчетите на ръководителите на проектите, които са оценявани от ПНЕК през 2017 г. за изминали конкурсни сесии по договори ДФНИ Т02/20 (12.12.2014 – 30.06.2016) – 5 публикации, ДФНИ Т02/16 (от 12.12.2014) – 16 публикации и списък с 6 публикации с неотбелязан договор.

6. Изводи от предоставената от ФНИ документация за финансираните научни проекти по конкурса за фундаментални научни изследвания в Научна област “Технически науки”

Общият бюджет на конкурса за финансиране на научни изследвания за 2017 г. е 16 млн. лв. най-големият дял от тази сума, 2 720 000 лв (17%), е предвиден за „технически науки“ (виж Таблица 1). „Технически науки“ са и с най-голям брой одобрени проекти за финансиране – 25 бр. (16.7%) – Таблица 2.

Оценка на дейността на ФНИ в научна област „технически науки“ е направена въз основа на предоставените ни 8 протокола от заседанията на Постоянната научно-експертна комисия по технически науки (ПНЕК по ТН).

Протокол № 1 от 27.04.2017.

Избор на председател – проф. дтн инж. Димитър Стефанов и зам.-председател – доц. д-р инж. Чавдар Дамянов на ПНЕК по ТН.

Разглеждане на списъците и определяне на отговорници на проектите: 21 бр. от конкурс за финансиране на научни изследвания, 2014г; 29 бр. от конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания, 2016г.; 8 бр. от конкурс за научни изследвания на млади учени

Решения по договори:

- ДФНИ-Е02/12 от 2014 и ДН07/24 от 2017г.: Одобрява промяна на финансовия план
- ДН07/13 от 2016: Приема промяна на ръководител на проект
- Пренасочване на доклад, за забавяне доставката на материали по договор ДН07/13, към ИС на ФНИ
- ДФНИ-Е02/2 от 2014: Одобрява прехвърляне на средства от перо „други оперативни разходи“ в перо „заплащане на външни изпълнители“. Не одобрява прехвърляне на средства от перо „други оперативни разходи“ в перо „командировки“.

Протокол № 2 от 18.05.2017.

Решения по договори:

- ДФНИ-Е02/2 от 2014: Одобрява прехвърляне на неусвоени средства от първи към втори етап
- ДФНИ ТО2/5 от 2014: Одобрява освобождаването на член от колектива поради пенсиониране и включване в колектива на нов член
- ДН07/21 от 2017: Пренасочва искане, за освобождаване на член от колектива поради прекратяване на трудови правоотношения с базовата организация, към ИС на ФНИ

Комисията приема искане за освобождаване на член от колективите на 2 договора, поради това че лицето е избрано за член на ПНЕК по ТН

Протокол № 3 от 15.06.2017.

Разглеждане на списъците и определяне на отговорници на проектите от 2011г., общо 31 бр.

Приемане за справка:

- ДН07/7 от 2016 - документи за прехвърляне на средства от перо „разходи за външни услуги“ в перо „разходи за командировки“
- ДН07/11 от 2016 - документи за прехвърляне на средства от перо „разходи за външни услуги“ в перо „възнаграждения за екипа“

- ДФНИ Т02/1 от 2014: документи за прехвърляне на средства от перо „други разходи“ на партньорска организация, в перо „други разходи“ на базова организация. Документи за прехвърляне на средства от перо „командировки“, в перо „заплащане на външни изпълнители“.
- ДН07/26 от 2016 – документи за преведени средства от НИС на ТУ-София
- ДФНИ Е02/8 от 2014: документи за прехвърляне на средства от перо „привличане на утвърдени учени от други страни“ в перо „други разходи“

Решения по договори:

- ДФНИ Т02/27 от 2014: приема две искания по освобождаване на членове от работния колектив и предложение за разпределение на останалите средства
- ДН 07/12 от 2016: приема искане по освобождаване на член от работния колектив
- ДН 07/25 от 2016: възлага на докладчика по договора да направи проверка за целесъобразност и да изиска липсващи документи по молба за промяна на работния колектив

Протокол № 4 от 10.07.2017.

Решения по договори:

- Е 02/19 от 2014 и Т 02/2 от 2014. Направеният финансов одит на 1ви етап отчита финансово обосновани, целесъобразни и в съответствие с националното законодателство разходи. Установени са и неправилно класифицирани разходи, разходи в несъответствие с наредбата за командировки и извършени плащания след датата на отчета. ПНЕК предлага на ИС да се признаят неправилно класифицираните разходи за целесъобразни, и в съответствие с получените оценки, да се финансира 2ри етап и на двата договора.
- ДН 07/28 от 2016: приема за сведение искане за прехвърляне на средства между пера от договора
- ДН 07/2 от 2016: приема за сведение искане за прехвърляне на средства между пера от договора

Договори от конкурс „Млади учени 2011“

- Приключили първи етап с незадоволителна оценка – 2 договора: ДМУ 03-34/2011 и ДМУ 03-71/2011

- На междинен етап, с решение на ИС за финансиране на втори етап – 11 договора
- Получили финансова и научна оценка след втори етап – 2 договора

Решения по договори „Млади учени 2011“:

- ДМУ 03-5/2011: Приема се първи етап с оценка „отличен“
- ДМУ 03-8/2011: Приема се първи етап с оценка „отличен“
- ДМУ 03-16/2011: Приема се първи етап с оценка „мн. добра“
- ДМУ 03-67/2011: Приема се първи етап с оценка „отличен“
- ДМУ 03-68/2011: Приема се първи етап с оценка „добра“. Несъответствие в перо „командировки“
- ДМУ 03-69/2011: Приема се първи етап с оценка „отличен“
- ДМУ 03-70/2011: Приема се първи етап с оценка „мн. добра“
- ДМУ 03-81/2011: Приема се първи етап с оценка „добра“
- ДМУ 03-82/2011: Приема се първи етап с оценка „отличен“
- ДМУ 03-86/2011: Приема се първи етап с оценка „отличен“
- ДМУ 03-97/2011: Приема се първи етап с оценка „добра“
- ДМУ 03-96/2011: Приема се втори етап с оценка „отличен“
- ДМУ 03-98/2011: Приема се втори етап с оценка „задоволителна“

Договори от конкурс „Научни монографии, тематични сборници, справочници, енциклопедии и българска научна периодика-2011“ – 16 договора. Всичките имат оценка по научната част, но нямат становище по финансовия отчет.

Протокол № 5 от септември 2017.

Решения по договори:

- ДН 07/12 от 2016: Одобрява промяната в научния колектив и прехвърлянето на средства от перо „възнаграждение на млади учени ...“, в перо „възнаграждения за екипа“. Обръща се внимание, че заменянето на докторант е редно да става с друг млад учен, за да не оставя съмнение, че младите учени се използват само за набиране на повече точки за класиране.
- ДФНИ Т02/1 от 2014: Одобрява прехвърляне на средства от перо „други разходи“ на МУ, към „други разходи“ на Институт по полимери – БАН, както

и от перо „разходи за командировки“, в перо „заплащане на външни изпълнители.“

- ДН 07/6 от 2016: Одобрява и подкрепя включването на двама докторанти в колектива
- ДРИЛА 01/4 от 2015: Одобрява прехвърляне на средства
- ДФНИ Е02/15 от 2014: Не възразява за удължаване на срока на проекта с 6 месеца. Одобрява прехвърляне на средства между споменатите пера, с изключение от пера „доставка на информационни продукти“, „заплащане на външни изпълнители“ и „привличане на утвърдени учени от други страни“, към перо „разходи за командировки“, поради нарушаване на баланса на финансовия план.
- ДН 07/12 от 2016: Одобрява прехвърляне на средства
- ДН 07/8 от 2016: Одобрява прехвърляне на средства със забележка

Протокол № 6 от 17.10.2017.

Решения по договори:

- ДФНИ Т02/2 от 2014: приема „задоволителна оценка“ на научната част; приема постъпилото финансово становище и заявлението на одитор за непризнати разходи в размер на 1917.20 лв.; уведомява ИС; позволява неизразходваните средства да се прехвърлят във втори етап
- ДФНИ Е02/19 от 2014: приема „много добра оценка“ на научната част; приема постъпилото финансово становище и заявлението на одитор за непризнати разходи в размер на 7236.80лв; уведомява ИС; позволява неизразходваните средства да се прехвърлят във втори етап
- ДФНИ Е02/18 от 2014: приема освобождаване на член от колектива и прехвърлянето на средства от освободения член към друг член на колектива
- ДФНИ Е02/5 от 2014: приема удължаване на срока с 3 месеца
- ДКОСТ01/13 от 2016: приема прехвърляне на средства от пера „други разходи“ и „материали, химикали и консумативи“ към „апаратура и специализирано оборудване“
- ДФНИ Е02/9 от 2014: приема удължаване на срока с 6 месеца
- ДФНИ Е02/10 от 2014: приема удължаване на срока с 3 месеца

- ДНТС Китай 01/9 от 2014: приема удължаване на срока с 9 месеца
- ДФНИ Е02/2 от 2014: приема пренасочване на средства между отделни пера от договора
- ДФНИ Е02/3 от 2014: приема удължаване на срока с 6 месеца
- ДФНИ Е02/8 от 2014: приема пренасочване на средства между отделни пера от договора
- ДФНИ Е02/16 от 2014: приема удължаване на срока с 3 месеца
- ДФНИ Е02/3 от 2014: приема удължаване на срока с 6 месеца
- ДФНИ Е02/8 от 2014: приема удължаване на срока с 1 месец
- ДН 07/25 от 2016, ДН 07/27 от 2016 и ДКОСТ 01/13 от 2016: приема искане за промяна в работния колектив
- ДФНИ Е02/5 от 2014 и ДФНИ Е02/1 от 2014: приема освобождаване на член от колектива и включване на нов член
- ДН 07/16 от 2016: приема молбата за провеждане на научен семинар; приема промяна на членове на колектива
- ДН 07/3 от 2016 и ДН 07/9 от 2016 : приема за сведение прехвърлянето на средства между отделните пера
- ДФНИ Е02/8 от 2014: приема прехвърлянето на средства между членове от колектива
- ДФНИ Т02/27 от 2014: приема прехвърлянето на средства за втори етап между отделни пера

Протокол № 7 от 14.12.2017.

Решения по договори:

- ДНТС Словакия 01/2 от 2016; ДНТС Китай 4 от 2014; ДН 07/15 от 2016: приема прехвърлянето на средства между отделни пера
- ДНТС Китай 01/8 от 2016: не приема анекс за 2ри етап, поради липса на междинен научен и финансов отчет
- ДНТС Словакия 01/6: приема прехвърляне на средства от 1ви в 2ри етап; удължава с 6 месеца сроковете на визити; приема молбата за възстановяване на средства за пътни разходи
- ДУНК 01/3 от 2009: ПНЕК установява липса на средства по договора и насочва към ИС за решение

- ДН 07/27 от 2016, ДМ 07/2 от 2016 и ДН 07/2 от 2016: приема за сведение прехвърлянето на средства между отделните пера
- ДФНИ Е02/16 от 2014: приема удължаване на срока с 3 месеца
- ДФНИ Е02/8 от 2014: приема удължаване на срока с 1 месец

Протокол №8 от декември, 2017.

Решения по договори:

- ДФНИ Е02/1 от 2014: приема удължаване на срока с 2 месеца

Заключение:

Работата на Фонда в областта „Технически науки“ се управлява от Постоянната научно-експертна комисия по технически науки (ПНЕК по ТН). Съставът на комисията е 7 члена. Председател на ПНЕК е проф. дтн Чавдар Дамянов. През отчетната 2017 година ПНЕК е отговаряла за изпълнението на 58 проекта: 21 от конкурс за финансиране на научни изследвания, 2014 г; 29 от конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания, 2016 г.; 8 от конкурс за научни изследвания на млади учени

Дейността ПНЕК по ТН през отчетния период включва:

- Оценки на проектите (от „добра незадоволителна“ до „отлична“)
- Изискване за допълнително становище от финансист – финансов одит
- Решения за промени на членове от колектива на проектите.
- Решения за прехвърляне на неизразходвани средства от 1ви към 2ри етап
- Решения за прехвърляне на средства от едно, в друго перо на проекта
- Решения за удължаване на срока на проектите
- Пренасочва към ИС на ФНИ казуси по които не може да вземе самостоятелно решение.

Дава се висока оценка по работата на ФНИ в областта „Технически науки“ през 2017 г.

7. Изводи от предоставената от ФНИ документация за финансираните научни проекти по конкурса за фундаментални научни изследвания през 2017 г. в научна област “Селскостопански науки”

Бюджетът на ФНИ по „Конкурс за финансиране на научни изследвания – 2017“, за научно направление „Селскостопански науки“ е определен на 1 280 000 лв.

Постъпилите проектни предложения в направлението са 51, а от тях 48 участват в класирането, тъй като комплексната им числова оценка е равна или надвишава праговата стойност от 70 точки.

ВНЕК по Селскостопански науки предлага на ИС на ФНИ да бъдат финансирани 8 проектни предложения с получена обобщена числова оценка над 97 точки на обща стойност 947 100 лв., предложението е утвърдено от ИС. Също така ВНЕК предлага на Изпълнителния съвет на ФНИ при наличие на допълнителни възможности по този конкурс да бъдат финансирани и част от резервните проектни предложения, които са получили 70 или повече точки, но не са предложени за финансиране поради недостиг на достатъчно средства. С решение на Изпълнителния съвет на ФНИ допълнително се финансират още три проектни предложения (първите три резерви) с обща сума за финансиране 480 000 лв.

Сумата, изплатена за 2017 г. в научно направление „Селскостопански науки“ на 11 класирани и финансирани проектни предложения за първи транш от сключения договор, е 326 775 лв., като с решение на Изпълнителния съвет на първите два класирани и финансирани проекта се изплаща и втория транш – общо в размер на 60 000 лв., т.е. изплатен е първия етап от договора. Обща сума за 2017 г. е 386 775 лв.

В направление Селскостопански науки са финансирани, според Насоките за кандидатстване, следните акредитирани висши училища по чл. 85 ал. 1, т. 7 на ЗВО и научни организации по чл. 47, ал. 1 на ЗВО:

1. Аграрен университет – Пловдив – 1
2. Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“ – 1
3. АгроБио Институт (АБИ), София – 3
4. Земеделски институт – Стара Загора – 1
5. Институт за гората – БАН – 2
6. Институт по биоразнообразие и екосистемни изследвания – БАН – 2
7. Институт по зеленчукови култури „Марица“ – Пловдив – 2
8. Институт по микробиология – БАН – 1
9. Институт по овощарство – Пловдив – 1
10. Институт по биология и имунология на размножаването – БАН – 1
11. Институт по почвознание, агротехнологии и защита на растенията "Никола Пушкаров" – ССА – 1.

Работата на ВНЕК по ССН по Доклади от председателя на ВНЕК

Представен е на Комисията Доклад на председателя на ВНЕК към председателя на Управителния съвет на ФНИ за дейността на ВНЕК (от 29.11.2017 г.).

Председателят на ВНЕК декларира, че при допускане, оценяване и класиране на проекто-предложенията, членовете са се придържали стриктно към *Правилника на ФНИ* и *Насоките и Методиката за оценяване и класиране на кандидатстващите за финансиране проекти*, утвърдена от ИС на ФНИ. ВНЕК оценява безпристрастно и в съответствие с изискванията допуснатите проекто-предложения, спазва се процедурата за оценяване, като на всеки оценител се изпраща пакет от документи: *Заповед на Управителя на ФНИ от 2017 г. за обявяване на конкурса и откриване на конкурсната процедура*; *Публичната обява на ФНИ за конкурса*; *Насоките за кандидатстване по съответния конкурс*; *Правилник на ФНИ*; *Методиката за оценяване и класиране на кандидатстващите за финансиране проекти*. Декларира се, че оценката се извършва в съответствие с чл. 53 от Правилника на ФНИ, вкл. научна оценка, капацитет на екипа и въздействие върху обществото.

Съгласно Приложението към Доклада на председателя на ВНЕК, от 49 подадени проекта са класирани 48, като одобрени и предложени за финансиране общо 12, а останалите 36 са резервни. В Годишния отчет на ФНИ се посочва, че общо 11 класирани и финансирани проектни предложения за първи транш от сключения договор е 326 775 лв. плюс първите 2 от тях получават финансиране и за втори етап, с което сумата достига 386 775 лв.

Прави впечатление, че от одобрените и предложени от ВНЕК за финансиране общо 12 проекта, 2 проекта са на Института по биоразнообразие и екосистемни изследвания на БАН и 3 на Агробиоинститут на ССА, което е около 40% от всички одобрени проекти.

3. Дейност на Постоянна научно-експертна комисия (ПНЕК)

Извадката от ГО на ФНИ 2017 показва, че през 2017 г. с решение на ИС е назначен нов състав на **ПНЕК по Селскостопански науки**, поради изтичане мандата на предходната комисия.

Към нея са поставени непосредствени задачи, описани в график приет от ИС, като по Правилника на ФНИ заседанията на ПНЕК са определени на 6 бр. годишно.

ПНЕК по Селскостопански науки провежда 7 заседания през 2017 г., на които преглежда списъците с проекти от 2008 до 2016 г. и определя отговорник за всеки проект, при условие, че отговорник на проект не може да бъде от организация, участваща в проекта, в роднински връзки с ръководител или член на колектива, или да има съвместни публикации през последните 5 години с член на колектива.

През 2017 г. ПНЕК приема план за разглеждане на приключилите проекти от 2008-2012 г., като ги групира според етапа на отчитане и определената оценка, както следва:

- Приключили проекти
  - а) с научен и финансов отчет, приет от ИС;
  - б) с научен и финансов отчет, приет само от ПНЕК;
  - в) без рецензии на научния отчет: определяне на рецензенти;
  - г) без финансов одит: одит от независим одитор, одит от финансов експерт на ФНИ или МОН.
- Проекти в процес на изпълнение

ПНЕК по Селскостопански науки разглежда и докладва на ИС за постъпилите доклади от ръководители на финансирани проекти за промени по договорите, касаещи: промяна в срока на договорите, промяна в състава на научните колективи, корекции във финансовите планове и други.

Таблица 13. справка за изпълнението и отчитането на финансираните проекти за 2017 година към ПНЕК по Селскостопански науки

Наименование на конкурса/ година на обявяване ¹	Общ брой договори за изпълнение на проекти ²	Етап на изпълнение: междинен / окончателен	Брой докторанти участващи в изпълнението на договори	Брой млади учени участващи в изпълнението на договори	Брой договори и изпълнени в срок	Брой завършили договори	Брой договори с отлична оценка на резултатите ³	Брой прекратени договори	Предоставени финансови средства в отчетната година (в лева)	Общо предоставени финансови средства за конкурса (в лева)	Брой научни публикации, резултат от приключили проекти в т.ч. в издания с импакт фактор и импакт ранг (...)	Брой патенти, резултат от приключили проекти, в т.ч. регистрирани патентни заявки (...)	Забележка
Конкурс за финансиране на научни изследвания в приоритетните области - 2014 г.	3	междинен	5	18	-	X	-	-	0	323 813	X	X	няма
Програма BiodivERsA 2015	2	междинен	1	8	-	X	-	-	143892	304 326	X	X	няма

Забележки:

- 1 Описват се поименно всички конкурсни сесии, в които финансираните научно изследователски проекти са оценени от постоянните научно експертни комисии през отчетната година
- 2 Броят договори от колона 2 представлява сумата от броя договори в колони 6, 7 и 9, независимо от етапа на изпълнение отразен в колона 3.
- 3 Броят договори от колона 8 представлява броя приключили изпълнението си договори получили отлична оценка от съответната НЕК

ПНЕК взема решение да се сключи Анекс за втори етап на междинен отчет от Конкурс 2014 и да бъдат изплатени средства на обща стойност 89437.50 лв. (чакат плащане).

ПНЕК взема решение да се сключат два анекса за втори етапи на междинни отчети от конкурс за проекти по международни програми Biodiversa и да бъдат изплатени средства на обща стойност 143892 лв. Разглежда 36 бр. доклади от ръководители относно промени по договорите. Определя оценители на постъпили регулярни междинни отчети по проекти и на други типове проекти.

Разгледани са и искания и уведомления и по проекти от конкурси за двустранно сътрудничество и по програма КОСТ.

С утвърдената процедура за избор чрез жребий, ПНЕК определя оценители на постъпили отчети по проекти по програмата за международни научни конференции в България и от конкурс за научна периодика.

ПНЕК разглежда междинни отчети на проекти от 2014 г. и 2015 г. с удължен първи етап, като с утвърдената процедура за избор чрез жребий определя оценители, след което обсъжда и приема предложените оценки. На основание предложението на ПНЕК по Селскостопански науки, ИС взема решение да се сключат анекси за втори етап и да бъдат изплатени средства на обща стойност 205 959,50 лв.

Предоставена на Комисията е Справка от ФНИ за отчитане на проекти от предходни сесии.

Работата на ПНЕК по Селскостопански науки,

Прегледът на Протоколите от седемте редовни заседания на ПНЕК по ССН проведени през 2017 г., и докладите на докладчиците в ПНЕК по приключили проекти или такива на междинен етап, показва че:

- Представени са списъци с публикации и участия на научни колективи в научни форуми в страната и чужбина, вкл. по сесиите за научни изследвания 2014-2016, двустранно сътрудничество със Словакия (2016) и Китай (2011).
- В докладите на докладчиците за оценка на проектите от изминали сесии, се забелязва известна аналитичност при разглеждане на постигнатите научни резултати, предвидени по Работна програма, както и в много случаи градивна

критика към авторските научни колективи по отношение на качеството на научната работа (методичка и др.) и изразходването на финансовите средства.

- ПНЕК следи стриктно преразпределението на финансови средства между отделните етапи и между отделните пера да не надвишава 15% от общия размер на допустимите преки разходи и да не нарушава максималните стойности.
- Въпреки констатирането на значими пропуски в извеждането на проектите, обаче, ПНЕК продължава да одобрява проекти на междинен етап, какъвто е например случаят с проекта STACCATO Biodiversa (с добра оценка, при липса на представен „...преработен научен отчет, който да дава цялостна и ясна представа за изпълнението на проекта..“), което поставя под съмнение целесъобразността на изразходването на предоставените от ФНИ публични средства.
- За поредна година от ФНИ не е предоставена информация на Комисията, за *«изградените през отчетния период или реновирани научни инфраструктури, които са в резултат на изпълнението на проекта, финансиран от Фонда, както и тяхното използване»*. Не е сигурно дали самият ФНИ събира и обобщава тази информация, въпреки направените забележки в предходните 2 Доклада на Комисията.
- Все още не е възможна оценка за това дали е подобрена ситуацията, която бе отбелязана още в предходния отчетен период от председателя на ПНЕК по ССН проф. Георгиев, че е **необходимо да се прецизират по-добре (и постоянно актуализират) правилата за оценка на отчетите на проектите от ПНЕК.**
- Проектите се подлагат на външен финансов одит, а спорните се одитират повторно от финансовия одитор на ФНИ.

В Таблица 14 се предоставя опис на проектите, които са на окончателен или междинен етап и оценявани от ПНЕК по селскостопански науки през 2017 г.

Таблица 3 *Опис на проектите оценявани от ПНЕК по селскостопански науки през 2017 г., за изминали периоди, предоставени за разглеждане на Комисията*

Договор	Ръководител Отчет (година)	Оценка на проекта – научна и финансова част /по доклади на рецензентите/	Публикации/ Патенти
ДО 02/1 от 17.11.2015 /Biodiversa/	Междинен отчет – етап 1 и 2	Много добра. Работната Програма е изпълнена изцяло. Некоректно е съставен Финансовият Отчет. След поправки е сключен Анекс за Етап 3.	Няма, поради липса на изричен критерий за публикационна дейност на 1 и 2-ри етап.
ДО 02/2 от 26.11.2015 /STACATTO, Biodiversa/	Междинен отчет – етап 1 и 2	Добра. Пропуски в представянето на дейностите по Раб. Програми и тяхното отчитане, вкл. финансово. След поправки е сключен Анекс за Етап 2.	Не са представени.
ДФНИ Е02/13 от 12.12.2014 г.	Доц. д-р Иван Симеонов; Междинен отчет – етап 1	Отлична. Напълно изведена Раб. Програма и постигнати фундаментални резултати. Преработка на Фин.Отчет – 2-ри етап	9 научни публикации, 17 научни доклада, 11 постерни съобщения на 11 форума, отлично межд.сътрудничество
ДФНИ Б02/22 от 12.12.2014 г.	Проф. Ирина Караджова; Междинен отчет – етап 1	Отлична. Напълно изведена Раб. Програма и постигнати резултати. Добра координация на 3 научни организации; включване на докторанти и млади учени.	Упоменават се представяне на научни конференции, симпозиуми, конгреси.
ДФНИ Б02/26 от 2014 г.	Доц. дбн. Маргарита	Много добра. Обръща внимание да се вземе предвид	Представена справка за 5 научни публикации (вкл. в

	Камбурова; Междилен отчет - етап 1	забележката на рецензент2: коригиране методиката за извеждане на експериментите. 65% от средствата не са усвоени от УХТ	ИФ списания), 2 глави от книги и участия в 2 конференции.
ДФНИ Б02/8 от 2014 г.	Проф. Виолета Великова	ПНЕК приема научната и финансовата част и одобрява окончателно преразпределение на средствата за Етап 2.	Изготвена Интернет- страница. 2 експериментални и 1 обзор- на статия. Участие с 14 доклада в 8 научни форума. Обучен 1 докторант.

Изводи:

На основа на представените документи от страна на ФНИ към Комисията, в частта за направление Селскостопански науки, могат да се направят следните заключения:

Положителни тенденции

- Подобрената организация на работа във ФНИ е създавала предпоставки за спазване на приетата и одобрена актуализирана Годишна програма на ФНИ за 2017 г. Сроковете за подаване на проекто-предложенията и за тяхната оценка са също ясно разписани в ГОП 2017.
- Представената информация от страна на ФНИ е по-пълна и по-подредена, в сравнение с тази представена за оценка на дейността през 2015 и 2016 г. и предходните конкурси.
- Очевидни са усилията да спазват изискванията на Правилника на ФНИ в частта, засягаща приема на проектите по обявените конкурси, чрез предоставяне на ясни Покана и Насоки и Методика за оценка. Стройната документация и насоки улесняват работата на кандидатстващите организации и ВНЕК.
- Конкурсната документация е надлежно представена и достъпна публично чрез Интернет-страницата на Фонда.

- Резултатите от проведените конкурси, класирането и решенията на ИС на ФНИ също са публично достъпни чрез Интернет-страницата на ФНИ.
- В Заповедта за обявяване на Конкурса за финансиране на научни изследвания за 2017 г. (РД-01/9 от 31 Май 2017 г.), много ясно и конкретно се упоменават условията за кандидатстване и допустимост, критериите и показателите за оценка, и други технически и финансови насоки.
- Годишният Отчет за дейността на ФНИ за 2017 г. е много по-подробен и аналитичен в сравнение с 2015 и 2016 г. и дава основа за изводи относно ефективността на работа на ФНИ.

Информация за научна продукция в научна област Селскостопански науки:

Ообобщена и представена на Комисията Справка на ПНЕК по Селскостопански науки за оценени проекти за 2014 и 2015 г. (според Приложение 3 към Чл. 19 т.5 от Правилника за оценка, виж по-горе), показва 6 докторанти и 26 млади учени участващи в договорите, но липсва информация за **а) брой научни публикации, резултат от приключили проекти в т.ч. в издания с импакт фактор и импакт ранг; б) брой патенти, резултат от приключили проекти, в т.ч. регистрирани патентни заявки на финансирани от Фонда проекти, оценени през 2017 г.**

За публикационната дейност през отчетния период, Комисията може единствено да направи изводи по предоставените в отчетите на ръководителите на проектите, които са оценявани от ПНЕК през 2017 г. за изминали конкурсни сесии 2014-2016, както и двустранно сътрудничество със Словакия (2016) и Китай (2011).

В Годишния отчет на ФНИ за отчетната 2017 г., според ообобщена справка на ПНЕК по Селскостопански науки, относно изготвени публикации на финансирани от Фонда проекти, се отчитат 15 публикации в издания с IF и 5 публикации в издания с IR, без да се посочва за кои години е постигнат този брой.

Представените данни и сравнението с останалите научни области сочат, че по този критерий научната област ССН изостава значително.

По т. 8 от чл. 18 на Правилника за наблюдение и оценка на дейността на ФНИ:Списък на научните резултати през отчетния период, използвани в иновационни проекти. Изискуемият списък не е предоставен на Комисията.

Решенията на Изпълнителния съвет през 2017 г. за определяне на проектите за финансиране и съответно размера на предоставените им средства са надлежно представени на Комисията.

Правилата на изпълнителния съвет за текущ финансов контрол и отчетност по изпълнението на договорите за финансиране на научни изследвания

1. Предоставени надлежно на Комисията за разглеждане са копия от:

- Насоки и методи за оценка по процедура „Конкурс за финансиране на научни изследвания” на ФНИ 2016 г., в които се упоменават финансовите условия, етапите на финансиране, условия за допустимост на разходите, приложим режим на държавните помощи, финансово изпълнение на проектите и плащане, наблюдение на изпълнението на проектите и т.н.
- Общодостъпно е и „Ръководство за отчитане финансовото изпълнение на договори по научно-изследователските проекти по конкурсни сесии на ФНИ”.
- Указания за отчитане на договорите за предоставяне на национално съфинансиране за участие на български колективи в утвърдените акции по Европейска програма за сътрудничество в областта на научните изследвания и технологиите COST.
- Указания за отчитане на договорите за „Процедура за подкрепа на международни научни форуми, провеждани в Република България”.

Препоръки за подобряване на работата на комисиите в направление „Селскостопански науки“ и цялостната дейност на ФНИ, в резултат на направения анализ за отчетната 2017 г.

- Да се затвърдят функциониращите в момента добри практики в работата на ФНИ, с цел изпълнение на Закона за насърчаване на научните изследвания, Националната стратегия за научни изследвания и препоръките на работната група по партньорската проверка (Европейската комисия за подпомагане на политиките (**Policy Support Facility**) от 2015-2017 г.), както и препоръките на Сметната палата от 2015 г.
- Комисията констатира отново необходимостта от рязко **увеличаване на финансовите средства** за финансиране на повече одобрени проекти с високи оценки от ВНЕК на сесиите за Научни изследвания и Млади учени. На настоящият етап тези средства са на критични ниско ниво. Например, през 2016

г. в конкурсната сесия за научни изследвания в област ССН от общо допуснати 33 проектни предложения се класират 29 проекта (87.8 %), от които са финансирани само 13, а въпреки високата оценка на проекти (над 70 изискуеми точки) са останали недофинансирани 16 проекта. През 2017 г., в същата сесия се допускат 48 проекти да участват в класирането, тъй като комплексната им числова оценка е равна или надвишава праговата стойност от 70 точки, като от тях едва 11 са финансирани, а другите 37 не получават финансиране. Това довежда до демотивация на научните колективи, и особено при конкурсите за подкрепа на млади учени, за двустранно сътрудничество и за съфинансиране на международни проекти и програми по ERA-NET.

- Комисията подкрепя заключенията на ФНИ, изразени в Годишният отчет 2017 г., че ....“при осигуряване на бюджет на Фонда в размер на **24,5 млн. лв.** ще могат да бъдат финансирани: 83 проектни предложения по Конкурс „Обществени предизвикателства – 2018 г.“, 50 проекта по „Конкурс за финансиране на научни изследвания – 2018 г.“, 43 проекта по Конкурс за „Научна периодика – 2018 г.“, 40 проектни предложения по „Конкурс за финансиране на млади учени и постдокторанти – 2018 г.“, 40 проекта по процедурата за финансиране на международни научни форуми, 10 проекта по двустранно сътрудничество, 25 проектни предложения по Програма COST, както и осигуряване на нов конкурс ЦЕРН-2018 г.
- Трябва да се осигури **възможност за независимо и обективно оценяване и мониторинг на проектите** и цялостното функциониране на Фонда – както вътрешно административно звено за мониторинг, анализ и отчитане на изпълняваните проекти и дейности по конкурси, така и чрез външно оценяване.
- Трябва да се подобри прозрачността на работата на ПНЕК и ВНЕК, които след всяка сесия да представят **публично** постигнатите резултати.
- Да се подобри на **качествения състав на рецензентите** на проектите, което може да се постигне с увеличаване размерът на материалното стимулиране и критичността при избора на рецензентите (да се обсъди възможност за 'избор на случаен принцип' от ПНЕК на рецензентите на етапите на одобрените проекти).
- Въпреки, че резултатите от оценяването на проектните предложения по съответните конкурси се обобщават и оповестяват на Интернет-страницата на

ФНИ, трябва да се осигури още прозрачност и откритост, и възможност за еднократни възражения на оценки, като съществено да се застъпи и аргументира оценка на научната част на проекта.

- Не може да се прецени доколко одобрените и финансирани проекти отговарят на дадените им оценки, както по отношение на изискванията за тежестта на публикациите, така и по отношение на социално-икономическия ефект от реализирането на проекта поради недостатъчната аналитичност в докладите на докладчиците по проектите в ПНЕК.
- В тази връзка фондът да изисква и приема **Аналитичен доклад от председателите на ВНЕК и ПНЕК**, след приключване на конкурсите, а не само доклад съдържащ декларация за спазване на изискуемите процедури и описание на фактологията на приетите и отхвърлени проекти и да има възможност тези доклади да бъдат предоставени на Комисията за наблюдение и оценка.
- **Аналитичният доклад от председателя на ВНЕК** да бъде представян на Председателя на УС на ФНИ успоредно с Докладите за резултатите от конкурсните сесии и да съдържат анализ и оценка по отношение на: качеството на подадените предложения като обобщение на оценките на рецензентите, тенденциите в подадените проектни под-области в дадената научна област, изводи и препоръки за следващите сесии и т.н.
- **Аналитичният доклад от председателя на ПНЕК** да съдържа изводи, заключения и препоръки по отношение на правилното и целесъобразно изразходване на средствата, цялостния ефект от публикационната дейност на колектива на проекта, ефекта върху младите учени, както и социално-икономическия ефект, т.е. много по-аргументиран научен отчет, както се изисква от Чл. 12, ал. 2 от Правилата на ПНЕК, както и изрично упоменати в **Чл. 20.** „Постоянните научно-експертни комисии осъществяват мониторинг и анализ на финансираните научноизследователски проекти и на направените разходи по реализацията на проектите“.
- Актуализиране и влизане в действие на заплатената, но недействаща информационна система за кандидатстване и управление на проектите, финансирани от ФНИ, която да обезпечава ефективно разпространение на

резултатите от научните изследвания, както и специално създадения за целта регистър.

- Въвеждане на нова политика и управление на интелектуалната собственост, създадена с публичното финансиране на научните организации и университетите.
- Разработване на механизъм за по-балансирано разпределение на средствата в отделните научни направления, отразяващ националния научен капацитет и базиран на анализ на резултатите от предходните конкурсни сесии и актуалното съотношение на подадени/одобрени/класирани с високи оценки проекти.

8. Изводи от предоставената от ФНИ документация за финансираните научни проекти по конкурса за фундаментални научни изследвания в Научна област “Биологически науки” и “Медицински науки”

Във връзка с изготвянето на доклад за 2017 г., съгласно чл. 19 от Правилника за наблюдение и оценка на научноизследователската дейност, осъществявана от висшите училища и научните организации, както и на дейността на Фонд Научни изследвания е предоставена исканата информация:

Списък на проведени конкурси за финансиране на научни програми и проекти през 2017 г., както и конкурсната документация към тях включваща предоставените протоколи от работата на ВНЕК по Биологически науки на ФНИ от Председателя на комисията проф. д-р Людмил Кирацов относно оценяване и класиране на проектни приложения в направление

Биологически науки

Постъпили са 73 проектни предложения и след проверка за административно съответствие и допустимост са допуснати всички 73 проектни предложения (100%). След получаване на експертните оценки по всички проекти с обобщена числова оценка 70 и повече точки са класирани 69 проекта (94,5, с обобщена числова оценка 70 и повече точки от които:

- с обобщена числова оценка от 100 до 96 точки включително – 18 броя със средна оценка 95,1 точки;

- обобщена числова оценка от 96 до 70 точки включително – 51 проекта със средна оценка 90,74 точки
- Проектите, за всеки от които е получена обобщена числова оценка под 70 точки са 4 броя със средна оценка 43,1 точки.
- В приложението с оценките Н11А към доклада на ВНЕК вх.н. 94ЛЛ/31/07.12.2017 г. има технически пропуск и липсва оценката на проект Н11/17/21.07.2017.

Съобразно предварителния бюджет по конкурса за Научно направление „Биологически науки“ – 2 080 000 лв. ВНЕК по Биологически науки е предложил на Изпълнителния съвет на фонд „Научни изследвания“ да бъдат финансирани 18 проектни предложения, всяко от които с получена обобщена числова оценка над 96 точки (26 %) на обща стойност 2 080 360,61 лева с допълнително финансиране от 360,61 лв. За проектно предложение Н11/54 по предложение на оценителя ВНЕК предлага намаление на сумата с 4100 лв. (Приложение Н11В към доклада на ВНЕК).

Изготвен е и списък с 51 резервни проектни предложения, които са получили 70 и повече точки, но не са предложени за финансиране поради липса на средства, и е предложено на ИС на ФНИ да бъдат финансирани при възможност.

На база на предоставените протоколи от работата на ВНЕК по Медицински науки на ФНИ от председателя на комисията доц. Параскев Недялков относно оценяване и класиране на проектни приложения в направление

Медицински науки

В направлението са постъпили общо 48 проектни предложения. При проверка за административно съответствие и допустимост са до оценяване са допуснати допуснати всички 48 проектни предложения (100%).

След извършената процедура по класиране от разпределените към ВНЕК по медицински науки 48 са класирани 45 проектни предложения, всяко от които с комплексна оценка равна или надвишаваща 70 точки, от които:

- с обобщена числова оценка от 100 до 96 точки – 14 броя със средна оценка 98 точки;
- от 96 до 70 точки включително – 31 броя със средна оценка 86.74 точки.

Проектите, които са получили обобщена числова оценка под 70 точки са само 3 броя, със средна оценка 56.5 точки.

Съобразно предварителния бюджет на направлението – 1 600 000 лв. ВНЕК по медицински науки е предложил за финансиране 14 проектни предложения с получена обобщена числова оценка над 96 точки (29,17%), средна оценка 98 точки и обща стойност на финансирането – 1 592 293 000 лв., като се предлага остатъкът от 7706,96 лева да бъде пренасочен към един проект класиран на 4 място в конкурса за финансиране на научни изследвания на млади учени и постдокторанти. Изготвен е и списък от 31 резервни проекта с обща оценка над 70 точки, които не са финансирани поради липса на финансов ресурс по направлението и се предлага на ИС на ФНИ да бъдат финансирани при възможност.

Решенията на Изпълнителния съвет за определяне на проектите за финансиране и съответно размера на предоставените им средства

Предоставено на Комисията за разглеждане е копие от Протокол 11 на ИС на ФНИ от 08.12.2017 за утвърждаване на класиране на проекти от Конкурсната сесия 2017 г. по постъпили доклади на ВНЕК и решения за финансиране.

В частност, Решение на ИС за приемане на Доклада за оценяване на проектните предложения в конкурс „Конкурс за финансиране на научни изследвания – 2017 г.“, в Научната област „Биологически науки“, утвърждаване на класирането, приема решение за финансиране на проектните предложения с 2 080 360,68 лв., а в научна област “Медицински науки”, утвърждаване на класирането, приема решение за финансиране на проектните предложения с 1 592 293 лв., и възлага на управителя ръководителите на одобрените проекти за подписване на договорите и превеждане на сумата за финансиране.

В същия протокол ИС приема Доклада за оценяване на проектните предложения в конкурс „Конкурс за финансиране на научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2017 г.“, в Научната област „Биологически науки“, утвърждава класирането, приема решение за финансиране на проектните предложения с 80 000 лв., а в научна област “Медицински науки”, утвърждава класирането, приема решение за финансиране на проектните предложения с 59 250 лв., и възлага на управителя да покани ръководителите на одобрените проекти за подписване на договорите и превеждане на сумата за финансиране.

В научна област “Биологически науки” са финансирани проекти на акредитирани висши училища по чл. 85 ал. 1, т. 7 на ЗВО и научни организации по чл. 47, ал. 1 на ЗВО, както следва

1. Институт по експериментална морфология, патология и антропология с музей – БАН- 1 бр.
2. Институт по биоразнообразие и екосистемни изследвания – БАН - 2 бр.
3. Институт по биофизика и биомедицинско инженерство – БАН - 3 бр.
4. Институт по микробиология – БАН - 4 бр.
5. Институт по молекулярна биология – БАН - 5 бр.
6. Институт по невробиология - БАН - 2 бр.
7. Институт по физиология на растенията и генетика – БАН - 1 бр.
8. Институт по океанология „Фритъф Нансен“ – БАН – 1 бр.
9. Институт по почвознание, агротехнологии и защита на растенията „Н. Пушкин“-1
10. Национален природонаучен музей - БАН - 1 бр.
11. Софийски Университет "Свети Климент Охридски" - 3 бр.

С решение на Изпълнителния съвет на фонд „Научни изследвания“ допълнително се финансират още две проектни предложения (първите две резерви) с обща сума за финансиране 240 000 лв.

Сумата, изплатена за 2017 г. в научно направление „Медицински науки“ на 16 бр. класирани и финансирани проектни предложения за първи транш от сключения договор, е 458 073.26 лв., като с решение на Изпълнителен съвет на първите два класирани и финансирани проекта се изплаща и втория транш – общо в размер на 60 000 лв., т.е. изплатен е първия етап от договора. Обща сума за 2017 г. е 518073.26 лв.

В направление Медицински науки са финансирани според Насоките за кандидатстване следните акредитирани висши училища по чл. 85 ал. 1, т. 7 на ЗВО и научни организации по чл. 47, ал. 1 на ЗВО:

1. Медицински университет "Проф. д-р Параскев Стоянов" - Варна - 3 бр.
2. Медицински университет – София - 4 бр.
3. Национален център по заразни и паразитни болести - 8 бр.
4. Софийски университет "Св. Климент Охридски" - 2 бр

Правилата на Изпълнителния съвет за текущ финансов контрол и отчетност по изпълнението на договорите за финансиране на научни изследвания

Предоставени надлежно на Комисията за разглеждане са копия от:

- Правила за допустимите разходи на различни видове конкурси и указания за изразходване и отчитане на средствата, предоставени от ФНИ. Правилата се издават на основание на чл. 13, т. 8 от Правилника на Фонд „Научни изследвания“ (ДВ, бр. 41 от 31 май 2016 г.) и се прилагат за договори за изпълнение на проекти по конкурси на Фонда, обявени след влизането в сила на Правилника на ФНИ.
- Ръководство за отчитане финансовото изпълнение на договори по научноизследователски проекти от конкурсни сесии на ФНИ.
- Указания за отчитане на договорите за “Процедура за подкрепа на международни научни форуми, провеждани в Република България”.
- Указания за отчитане на договорите за предоставяне на национално съфинансиране за участие на български колективи в утвърдените акции по Европейска програма за сътрудничество в областта на научните изследвания и технологиите COST.

Приложена е и справка за изпълнението и отчитането на финансираните проекти през отчетния период по образец съгласно приложение № 3.

През 2017 г. Постоянната научно-експертна комисия по биологически науки разглежда, обсъжда и приема 1 междинен отчет по сключени договори от конкурс „Финансиране на фундаментални научни изследвания – 2014“ и един окончателен отчет от конкурс „Научна периодика - 2014.“ Предоставените финансови средства в рамките на отчетната година са съответно 98994,94 за проект от конкурс „Финансиране на фундаментални научни изследвания - 2014“ и не са предоставени средства за проекта от конкурс „Научна периодика - 2014.“

ПНЕК по биологически науки провежда 6 заседания през 2017 г. на които:

- взема решение да се сключи Анекс за втори етап на междинен отчет от Конкурс 2014 и да бъдат изплатени средства на обща стойност 98994.04 лв.
- разглежда 25 доклада от ръководители относно промени по договорите.

- определя оценители на постъпили регулярни междинни отчети по проекти и на други типове проекти.

Съгласно представената справка на оценените и финансирани 2 проекта от предходни периоди в направление “Биологически науки” и предоставените протоколи от ПНЕК беше направен анализ на изпълнението по зададените критерии и наукометрични показатели, който показва следното:

- а) В изпълнение на 1 оценяван проекта по конкурс "Финансиране на фундаментални научни изследвания в приоритетни области", 2014 са се включили 3 млади учени, като 2 от тях са докторанти.
- б) Проектът не е получил отлична оценка.

През 2017 г. Постоянната научно-експертна комисия по медицински науки разглежда, обсъжда и приема 2 междинни отчета с отлична оценка по сключени договори от конкурс „Финансиране на фундаментални научни изследвания в приоритетни области – 2014“ като предоставените средства са в рамките на 2020499,8 лева.

Оценените проекти са малко, тъй като през 2017 година не е изтекъл срокът за представяне на окончателни отчети по проекти от Конкурс 2014 и Конкурс 2016. Причината е в това, че проектите са стартирали през м. декември съответно 2014 г. с (продължителност 36 месеца) и 2016 г. (с продължителност 24 месеца) и на част от тях е искано и дадено разрешение за удължаване на сроковете за първи етап. ПНЕК по медицински науки е провел 6 заседания през 2017 г., на които:

- взема решение да се сключи Анекс за втори етап на междинен отчет от Конкурс 2014 и да бъдат изплатени средства на обща стойност 202499.8 лв.

- разглежда 30 бр. доклади от ръководители относно промени по договорите.

- определя оценители на постъпили регулярни междинни отчети по проекти и на други типове проекти

Съгласно представената справка на оценените и финансирани 2 проекта от предходни периоди в направление “Медицински науки” и предоставените протоколи от ПНЕК беше направен анализ на изпълнението по зададените критерии и наукометрични показатели, който показва следното:

- в) В изпълнение на 2 оценявани проекта по конкурс "Финансиране на фундаментални научни изследвания в приоритетни области", 2014 са се включили

13 млади учени, като 8 от тях са докторанти. Констатира се относително добро участие на млади учени и докторанти в проектите, средно 6,5 на проект;

- г) Констатира се отлично ниво на изпълнение на проектите според поставените отлични оценки.

Списък на изградените през отчетния период научни инфраструктури, които са в резултат на изпълнението на програми и проекти, финансирани от Фонда

През изминалия период няма предоставена справка за изградени инфраструктури. Липсват доклади или констатации относно вида и използването на научната инфраструктура или оборудване, закупени с финансови средства по вече одобрените проекти от предходни сесии.

От протоколите на ИС и работата на ПНЕК става ясно, че тези проекти са с удължен срок на отчитане и все още не са приключили, което обяснява липсата на подробна информация за тях.

Информация за научна продукция в научни области Биологически и медицински науки

Списък на научните резултати (патенти, публикации, модели, алгоритми, програми, методологии и др.) през отчетния период, които са в резултат на изпълнението на проекти, финансирани от Фонда

В направление “Биологически науки” във връзка с оценените проекти е предоставена информация за 3 статии, 2 в реферирани международни списания с импакт фактор, една под печат в българско реферирано списание с импакт фактор, както и списък с 7 участия в конгреси, конференции, симпозиуми и школи.

В направление “Медицински науки” са предоставени за етапно отчитане 5 публикации в реферирани списания, 3 от които с импакт фактор, 4 публикации приети за печат, 3 предложени за печат и 2 в процес на подготовка, 14 участия в международни конференции и конгреси с постери и устни презентации и 1 дипломна работа.

Според отчетния доклад на ФНИ за 2017 г за разгледаните отчети по проекти в ПНЕК по Биология и Медицински науки е обобщена информация за 51 публикации с IF и 21 публикации с IR. На базата на предоставените материали е трудно да се оцени научната и социална значимост на получените резултати.

Протоколи от заседанията на ПНЕК

Според отчетния доклад на ФНИ през 2017 г. с решение на Изпълнителен съвет е назначен нов състав на **Постоянната научно-експертна комисия по Медицински науки**, поради изтичане мандата на предходната комисия. Поставените непосредствени задачи са описани в график приет от ИС, като по Правилника на ФНИ заседанията на ПНЕК са определени на 6 бр. годишно.

ПНЕК по Медицински науки е провел 6 заседания през 2017 г. Тъй като съществуващата до момента постоянна комисия бе ПНЕК по Биология и медицински науки, проектите от 2008 до 2014 г. са прегледани и разделени съответно в „Биологически науки“ и „Медицински науки“. ПНЕК определя и отговорник за всеки проект, при съблюдаване на правилото за липса на конфликт на интереси.

Комисията разглежда научните оценки на междинен отчет на 2 проекта от 2014 г. с удължен първи етап, след което обсъжда и приема предложените оценки. ПНЕК разглежда и прима 2 бр. постъпили становища от финансов одитор по финансови отчети на проекти, както и 30 бр. постъпили доклади от ръководители на текущи проекти. Председателят на ПНЕК по медицински науки докладва всички взети решения на заседания на Изпълнителния съвет. На основание решение на ПНЕК, одобрено от ИС през 2017 г. са финансирани за втори етап 2 проекта от 2014 г. на обща стойност 202499.8 лв.

Във връзка с неприключилите проекти от минали конкурсни сесии 2008-2012 г., ПНЕК разглежда и групира проектите според етапа на оценка на техните отчети. Проектите с приета оценка на научния отчет и с прието становище от финансов одитор са подготвени за доклад за прекратяване. Няма предоставена последваща информация свързана с този доклад.

ПНЕК по медицински науки разглежда постъпилите в края на 2017 г. междинни или окончателни отчети на проекти от конкурси 2014 и 2016 г. и пристъпва към утвърдената процедура за избор на оценители. Също така разглежда постъпилите отчети и по други конкурси, насочени към ПНЕК по медицински науки:

- Проекти от конкурси за двустранно сътрудничество;
- Проекти по програма КОСТ;
- Проекти от конкурс за научна периодика;
- Проекти по програмата за международни научни конференции в България;
- Проекти по международни програми - ЕРА-НЕТ, ЦЕРН;

- Национално съфинансиране по РП7.

Съгласно представената справка (Приложение 3) през 2017 г. Постоянната научно-експертна комисия по Медицински науки разглежда, обсъжда и оценява окончателни отчети – 1 брой от конкурс „Българска научна периодика” на обща стойност 23 000 лв.

През този отчетен период няма други окончателно приключили проекти.

Изводи от предоставената от ФНИ документация, относно цялостната дейност на ФНИ и ПНЕК / ВНЕК в научна област БМН

Настоящата оценка е базирана на данни и документация, представени на членовете на Комисията за наблюдение и оценка дейността на ФНИ за 2017 г.:

- Подкрепям заключенията, представени в Годишния Доклад на ФНИ за 2017 г. и набелязаните мерки за подобряване на цялостната дейност на Фонда, финансирането и ръководството на дейностите по проектите, подобряване на прозрачността в работата на ФНИ и имиджа му в публичното пространство чрез сайта на фонда и популяризиране на резултатите от научната дейност.
- На основа на представените документи от страна на ФНИ към Комисията, в частта за научни области Биологически и Медицински науки могат да бъдат отбелязани определено положителни тенденции.
- Добро впечатление прави опита за конкретизиране и открояване на добри примери на успешни проекти по всяко направление с включването им в годишния доклад,
- Направен е полезен анализ и оценка на успеваемостта на отделните научните организации и висши училища в проведените конкурси на ФНИ през годината, както и оценка на годишната научна продукция на съответните организации според публикациите с IF и IR.
- Новите ПНЕК са разделени в двете области – Биологически науки и Медицински науки. Добро впечатление прави системния, обективен и критичен подход в дейността на ПНЕК.
- Представената информация от страна на ФНИ е по-пълна и по-подредена, в сравнение с тази представена за оценка на дейността през 2016 г. и предходните конкурси.

- От представените доклади на Председателите на ВНЕК към Председателя на Управителния съвет на ФНИ за дейността на ВНЕК, става ясно, че при допускане, оценяване и класиране на проекто-предложенията, членовете са се придържали стриктно към *Правилата за работа на ПНЕК към ФНИ* и нейните вътрешни правилата, както и към *Правилника на ФНИ* и *Методиката за оценяване и класиране на кандидатстващите за финансиране проекти*, утвърдена от ИС на ФНИ.
- Продължава тенденцията за високо качество на работата на комисиите по научни области, като стриктно се следи за избягване на конфликт на интереси от страна на членовете на ПНЕК/ВНЕК на ФНИ както при подбора на отговорници и докладчици по проекта, така и при подбора на рецензентите,
- Наложена е практиката за финансови одити на проектите относно допустимостта на разходите. Дадена е възможност за обжалване от страна на ръководителите на проектите при спорни въпроси, след което ПНЕК взема решение.

Недостатъци

- В Доклада на председателя на ВНЕК по БМН за финансиране по двата конкурса (Научни изследвания и Млади учени) липсва аналитична част, т.е. предоставена е фактологията, включително процедурите и нормативните документи, в рамките на които работи ВНЕК по ССН.
- Липсва информация по отношение на процедурата и избора на членове на ВНЕК и ПНЕК.
- Няма предоставена подробна информация или протоколите от заседанията на ВНЕК/ПНЕК свързани с обсъждането на рецензиите на експерт от нейния състав и на външен рецензент на отчета на междинен етап и/или на краен отчет за изпълнението на договор, финансиран от фонда.
- Във връзка с това трудно може да се прецени доколко одобрените и финансирани проекти отговарят на дадените им оценки, както по отношение на изискванията за тежестта на публикациите, така и по отношение на социално-икономическия ефект от реализирането на проекта.

Списък на научните резултати през отчетния период, използвани в иновационни проекти

Не е предоставен такъв на Комисията.

Препоръки за подобряване на работата на комисиите в направление “Биологични и медицински науки”, след направения анализ за 2017 г.

- Да се затвърдят добре функциониращите в момента добри практики в работата на ФНИ, с цел изпълнение на Закона за насърчване на научните изследвания, Националната стратегия за научни изследвания и препоръките на работната група по партньорската проверка (Европейската комисия за подпомагане на политиките (**Policy Support Facility**) от 2015-2017 г.).

- Да се увеличат финансовите средства за нормално функциониране на ФНИ. За поредна година прави впечатление големия брой проектни предложения от “Конкурс за финансиране на научни изследвания – 2017 г.”, класирани с високи оценки в научна област Биологически науки, като 69 са с много високи оценки, но само 18 от тях са финансирани, и 51 проекта с високи оценки (90,74) остават нефинансирани поради недостатъчно средства предвидени за това направление. В научна област Медицински науки, от общо 48 допуснати за оценка проекти, средствата са достатъчни за финансиране само на 14 от тях с отлична оценка (средна оценка 98), но 31 стойностни проекта с много висока оценка (средно 86,74) остават без финансиране.

- Това показва наличието на научни колективи, които могат да генерират научни резултати от високо ниво. Невъзможността да бъдат финансирани своевременно би довело до демотивация и изтичане на квалифицирани научни работници в чужбина.

- Да се увеличи размерът на финансирането в конкурсите за млади учени във високотехнологични области като биологични и медицински изследвания. Броят на класираните и одобрени проектни предложения в “Конкурс за финансиране на научни изследвания на млади учени – 2017 г.” отново е относително малък, 13 (от които 6 финансирани) в област Биологически науки и 11 (от които 7 финансирани) в област Медицински науки. Тази тенденция, на фона на високия интерес към тези направления в “Конкурс за финансиране на научни изследвания – 2017 г.” затвърждава заключението от предходната година, че вероятно се дължи на малкия размер на финансирането по този конкурс за сферата на биологически и медицински науки, за да могат да се постигнат значими научни резултати (до 20 000 лева на проект) и малкия общ бюджет обявен при кандидатстване (съответно 60 000 и 80 000).

- Добро впечатление през текущата година прави финансирането на няколко проекта от резервния списък. За да може да се поддържа обаче мотивацията за самостоятелна научна дейност на млади учени и докторанти и да се повиши интереса към тези конкурси е необходимо увеличаване на размера и на дела за финансирането в двете научни области при самото обявяване на конкурса.
- Фондът да осигури прозрачност и откритост, както и възможност за еднократни възражения на оценки, като съществено да се застъпи и аргументира оценка на научната част на проекта.
- Фондът да изисква **Аналитичен доклад от председателите на ВНЕК и ПНЕК**, след приключване на конкурсите, а не само доклад съдържащ декларация за спазване на изискуемите процедури и фактологията на приетите и отхвърлени проекти.
- Да се направи аналитична оценка на резултатите от последните конкурсни сесии за качеството на подадените проектни предложения на база на класирани проекти, съотношението на подадени/класирани/финансирани проекти, както и на публикационната активност и социалната значимост на постигнатите резултати по вече финансирани и отчетени проекти в отделните направления и това да послужи при актуализиране на разпределението на бюджета за следващата година.

9. Изводи от предоставената от ФНИ документация и информация относно дейност на ВНЕК по конкурс “Финансиране на научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2017”

Конкурсът за финансиране на научни изследвания на млади учени, проведен от Фонд „Научни изследвания“ през 2017 г. е открит въз основа на решение на Изпълнителния съвет на Фонд „Научни изследвания” с протокол № 65 от 02.06.2017 г.

Предвиденият общ бюджет е в размер на 600 000 лв. като минималната сума за всеки проект е 10 000, а максималната – 20 000 лв. Критериите за допустимост са ясно дефинирани и са съсредоточени в следните направления:

- Допускане и финансиране на изследвания в съответствие с Националната стратегия за научни изследвания;
- Актуалност и значимост на научната проблематика;

- Съпоставимост на националните, регионалните и европейските приоритети в областта на научните изследвания;
- Качество на научните изследвания – предмет на проектите;
- Очаквани резултати, свързани с нови знания и практическо прилагане или решаване на социални проблеми;
- Законосъобразност, икономичност, целесъобразност и балансираност на разходите.

Конкурсната процедура е насочена към финансиране на научни изследвания за придобиване на нови знания за насърчаване участието на младите учени и постдокторанти в научноизследователска дейност на висшите училища и научни организации.

Процедурата за оценка на проектните предложения включва проверка на административното съответствие и допустимостта на предложенията и научна и техническа (финансова) оценка. Оценките, класирането и одобрението на проектните предложения са представени от докладите на ВНЕК по научни области пред ИС на ФНИ.

Постъпилите проектни предложения по конкурса за финансиране на научни изследвания на млади учени са общо 99, разпределени по научни области както е представено в таблица 15.

Таблица 4 Оценени и класирани проектни предложения от конкурс за финансиране на научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2017 г.

Научна област	Оценени проекти	Класирани проекти	Искано финансиране	Предвиден предварителен бюджет
Биологически науки	14	13	260 000 лв.	78 000 лв.
Математически науки и информатика	5	4	78 698 лв.	42 000 лв.
Медицински науки	11	11	219 231 лв.	60 000 лв.
Науки за земята	4	4	80 000 лв.	30 000 лв.
Обществени науки	11	8	94 678 лв.	54 000 лв.

Селскостопански науки	8	8	155 700 лв.	48 000 лв.
Технически науки	21	17	330 386,73 лв.	102 000 лв.
Физически науки	11	11	216 892,54 лв.	72 000 лв.
Химически науки	7	6	119 950 лв.	60 000 лв.
Хуманитарни науки	7	6	115 494 лв.	54 000 лв.
ОБЩО	99	88	1 671 030,27 лв.	600 000 лв.

Както е видно от таблица 15 най-много на брой проектни предложения и най-голяма конкуренция за финансиране на постъпилите проекти отново са в научните области „Технически науки“ и „Биологически науки“. Очевидно е, че предвиденият предварителен бюджет за финансиране на научните изследвания на млади учени и постдокторанти е недостатъчен. Това е наложило в рамките на класиранията във всички научни области да се съставят листи с резервни проекти.

Таблица 16. Одобрени за финансиране проектни предложения по конкурс за финансиране на научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2017 г.

Научна област	Брой одобрени проекти	Допълнително одобрени проекти	Одобрено финансиране, лв.	Финансиране за допълнително одобрени проекти, лв.
Биологически науки	4	2	80 000	40 000
Математически науки и информатика	2	2	39 000	39 698
Медицински науки	3	4	59 250	80 000
Науки за земята	1	3	20 000	60 000

Обществени науки	2	3	36 265	58 413
Селскостопански науки	2	3	40 000	56 000
Технически науки	5	4	97 365	76 500
Физически науки	3	4	60 000	80 000
Химически науки	2	3	40 000	60 000
Хуманитарни науки	3	3	55 494	60 000
ОБЩО	27	31	527 374	610 611

На базата на докладите на ВНЕК по отделните научни области ИС на ФНИ в утвърдил за финансиране общо 27 проекта, разпределени по научни области, както е представено в таблица 16.

С решение на Изпълнителния съвет на фонд „Научни изследвания“ допълнително са финансирани общо 31 проектни предложения с обща сума 610 611 лв.

Очевидно е, че първоначално предвиденият бюджет за финансиране на научни изследвания на млади учени и постдокторанти през 2017 г. е удвоен, което свидетелства за усилията на ръководството на Фонда за провеждане на целенасочена политика и предприемане на мерки за насърчаване на научните изследвания на млади учени и за създаване на необходимите предпоставки за повишаване квалификацията на научните кадри; за разпространение на резултатите от изследователската дейност; и за поощряване проекти с участието на млади учени и постдокторанти.

10. Изводи от предоставената от ФНИ документация и информация относно дейност на ВНЕК по конкурс “Българска научна периодика – 2017”

Конкурсът „Българска научна периодика - 2017 г.“ е открит със Заповед РД01/13 от 30 юни 2017 на проф. Веселин Брезин, управител на ФНИ. Обявен е на интернет страницата на ФНИ (<https://www.fni.bg/?q=node/673>) с покана, съдържаща описание на документите за кандидатстване с линкове към отделните документи.

Заповедта съдържа:

- Прогнозен общ бюджет за 2017 г. от 200 000 лв., който е почти 2 пъти по-малък от бюджета за 2016 г. – 350 000 лв.,
- Минималната и максимална сума на проектите е 4000 – 7000 лв.
- Срок на изпълнение на проектите - 12 месеца
- Изисквания към кандидатите
- Критерии и показатели за оценка, и пр.

За целите на конкурса е създадена „Временна научно-експертна комисия“ (ВНЕК) с председател проф. д.фз.н. Катя Вутова.

След проверка на административно и техническо съответствие с изискванията на конкурса, до процедура по оценяване са допуснати всичките 79 подадени проекта. Допуснатите проекти са оценени от експерти в съответствие с публично обявени критерии.

ВНЕК извършва класиране на проектите над прагова стойност от 31 точки, и предлага финансиране на 27 проекта с бюджет от 177 296 лв.

ВНЕК препоръчва на Изпълнителния съвет на ФНИ да финансира при възможност, проектите, получили комплексна оценка от 56 точки. Такава комплексна оценка е получена от 11 проекта, а необходимото за тях финансиране е 69 155 лв.

Неразделна част към доклада на ВНЕК за оценяване и класиране на проектните предложения, са приложенията:

Приложение А. Списък на проектните предложения с получени комплексни числови оценки (точки).

Приложение Б. Класиране на проектните предложения които са получили комплексна оценка **31** и повече точки и са достигнали посочения задължителен

минимален брой точки за всеки критерий.

Приложение В. Предложение за финансиране на проектните предложения в рамките на предварително определените средства.

Приложение Г. Списък с резервни проектни предложения, които са получили комплексна оценка и **31** и повече точки и са достигнали посочения задължителен минимален брой точки за всеки критерий, но не са предложени за финансиране.

Приложение Д. Списък с проектни предложения, недопуснати до класиране, (недостигнали посочения задължителен минимален брой точки за някой критерий).

В документ на ФНИ „Насоки и методика за оценка по конкурс „българска научна периодика –2017“ са дадени:

Основни индикатори за резултат по конкурса:

- издаден допълнителен брой извън регламентираната периодичност;
- брой млади учени, автори на статии;
- брой чуждестранни автори на статии;
- брой автори на статии извън институцията, към която принадлежи научното списание;
- брой чуждестранни рецензенти спрямо всички рецензенти;
- процент на отхвърлени за публикуване статии от общо постъпили статии.

Допълнителни индикатори:

- брой публикувани научни книжки и статии през периода на проекта;
- промяна в броя на чуждестранните и български автори спрямо предходната година;
- брой на отхвърлените научни статии през периода на проекта (общо и в т.ч. на български и на чуждестранни автори) и промяна спрямо предходната година;

Не считам за добър индикатор: „издаден допълнителен брой извън регламентираната периодичност“

Препоръчвам два допълнителни критерия, които смятам, че ще диференцират добре кандидатите:

- публикуване на английски
- наличие на редакционна интернет страница за изтегляне на материала, събиране на рецензиите, отговорите на авторите, и пр

Комисията дава висока оценка по работата на ФНИ и на ВНЕК по организацията, и изпълнението на конкурс „Българска научна периодика - 2017 г. на ФНИ

11. Изводи от предоставената от ФНИ документация и информация относно Процедура за предоставяне на национално съфинансиране за участие на български колективи в утвърдени акции по Европейската програма за сътрудничество в областта на научните изследвания и технологии COST

Съгласно Годишния доклад на ФНИ, през 2017 г. основната цел на процедурата по Европейска програма COST е да създаде условия за пълноценно участие на български научни колективи в одобрените по програмата акции чрез предоставяне на национално съфинансиране, както и да засили интересът и присъствието на българската академична общност в програма COST като цяло.

През 2017 г. с решение на ИС, Протокол № 62 от 12.05.2017 г., е определен нов състав на Временната научно експертна комисия по Програма COST. Комисията разглежда документите и прави проверка по 30 искания за национално съфинансиране. Според Годишния доклад всички проектни предложения са одобрени за финансиране, като по сключените 30 договора е предоставено съфинансиране от страна на ФНИ в размер на 610 500 лв.

Предоставени на Комисията за оценка са:

Процедура за предоставяне на национално съфинансиране за участие на български колективи в утвърдени акции по Европейската програма за сътрудничество в областта на научните изследвания и технологиите COST.

Правила приети от ИС на ФНИ с протокол 10 от 29.01.2016 и са предоставени връзки към сайта на ФНИ, в които могат да бъдат намерени правилата, както и въпроси и отговори свързани с участие в програмата.

- Указания за отчитане на договорите за предоставяне на национално съфинансиране за участие на български колективи в утвърдени акции по Европейската програма за сътрудничество в областта на научните изследвания и технологиите COST.

В документите, предоставени на Комисията за оценка по т. 2. не е представена информация за програма COST. В документите по т. 3 са предоставени протоколи от

заседания на ИС на ФНИ, в които се разглеждат доклади на ВНЕК и при поискване протоколите от заседанията на ВНЕК по Програма COST.

В протокол № 67/30.06.2017 г. от заседание на ИС на ФНИ се разглежда доклада на ВНЕК и неговия председатели и предложението да бъдат финансирани 10 проекта на обща стойност 260 000 лева. При преглеждане на индивидуалните одобрени проекти се оказва, че става дума за одобрение на 7 едногодишни проекта с по 20 000 лева на обща стойност 140 000 лв. и 3 двугодишни проекта с по 40 000 лева на обща стойност 120 000 лв., т.е. общата стойност на гласуваните проекти е 260 000 лева, а не 460 000 лева, което предполага технически пропуск при оформяне на общата сума в протокола.

Решението е да бъдат изплатени сумите за 2017 на два транша по 10 000 лева, след осигуряване на допълнителни средства за този конкурс в ГОП. Приоритетно да се финансират акции, които приключват през 2018 г, след което проектите да се финансират по реда на постъпването им. ИС указва на Управителя на ФНИ да бъде поискано завишение на бюджета с възстановени суми от приключили договори и други възстановени средства към ФНИ, и да се поиска промяна в ГОП за 2017.

В протокол 10/01.12.2017 се разглеждат докладът на ВНЕК и неговият председател и се приема предложението да бъдат финансирани 5 проекта на обща стойност 200 000 лева, като сумата за изплащане на първия транш за 2017 е в рамките на 100 000 лева.

В протокол 13/14.12.2017 в точка „Разни“ се разглеждат предложения за финансиране на 7 проектни предложения и е одобрено финансирането на 5 проекта по 40 000 лева, 1 с 20 000 лева, 1 с 24 000 лева на обща стойност 244 000 лева и финансиране през 2017 в рамките на 122 000 лева.

Общият брой на гласуваните за финансиране проекти е 22 на обща стойност 704 000 лева, като за 2017 г. финансирането е в рамките на 422 000 лева.

12. Изводи от предоставената от ФНИ документация, относно дейност на ВНЕК по “Конкурс за проекти по програми за двустранно сътрудничество БЪЛГАРИЯ – РУСИЯ-2017 г.”

Конкурсът за финансиране проекти по програми за двустранно сътрудничество 2017 г. България – Русия е обявен на интернет страницата на Фонд “Научни изследвания” (ФНИ), (<https://www.fni.bg/?q=node/691>) с покана, която съдържа:

Покана, Общи насоки и методика за оценка, Допълнение „Специфични условия“ за Русия, Образци на документите за кандидатстване, Допълнителни документи.

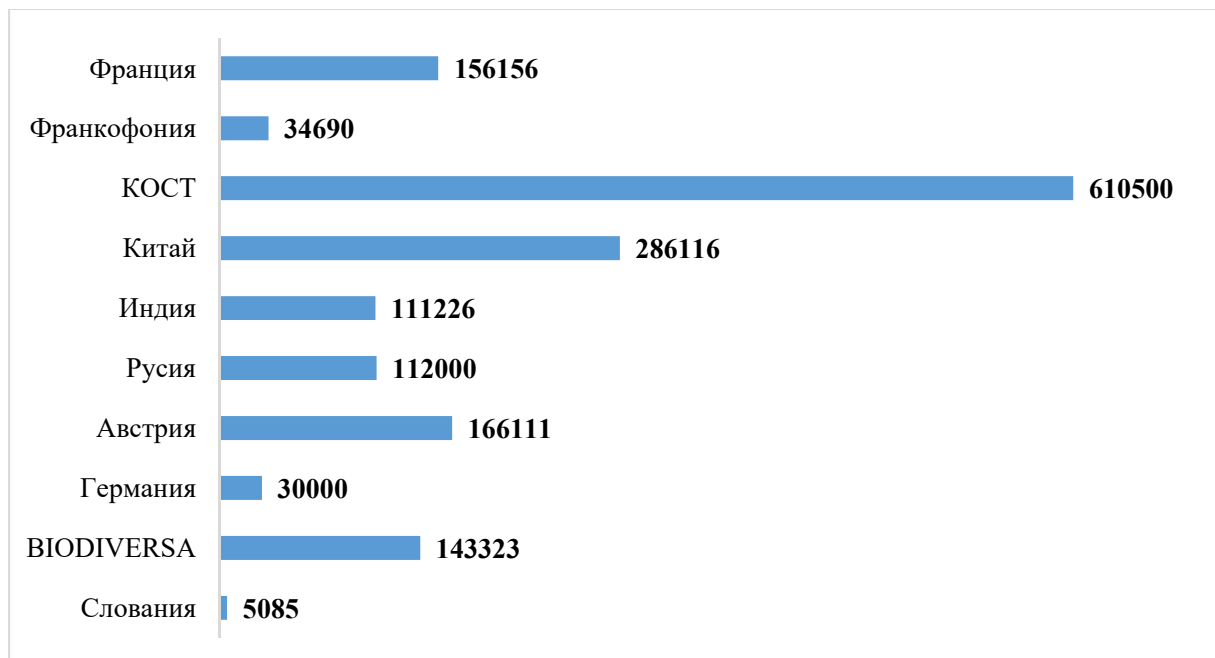
Допускането, оценяването и класирането на проектните предложения е извършено съгласно изискванията на Правилника на Фонд „Научни изследвания“ и Методиката за оценяване и класиране на кандидатстващите за финансиране проекти, утвърдена от Изпълнителния съвет на ФНИ. Временната научно-експертна комисия (ВНЕК) по „Двустранно сътрудничество БЪЛГАРИЯ – РУСИЯ-2017 г.“ при ФНИ е създадена с решение на Изпълнителния съвет (ИС) на ФНИ (Протокол № 4/29.9.2017г.) за организиране дейността по допускане, оценяване и класиране на научните проекти, участващи в процедурата по конкурса.

Временната комисия е с председател проф. дмн Дамянка Петева Гетова-Спасова и 6 члена. Комисията е внесла доклад за оценяване и класиране на проектни предложения до Управителя на ФНИ и Председателя на ИС с вх. № 94ДД/3/13.02.2018 г. Подадени са общо 118 бр. проектни предложения. Допуснатите до процедурата по оценяване и класиране проекти са 113, а 5 са отпаднали поради административно несъответствие. До класиране са допуснати проекти, достигнали задължително минимален брой точки по всеки критерий. Класирани са проекти с комплексна оценка по-голяма или равна на 70 точки, в съответствие с чл. 58 от Правилника на ФНИ и Методиката за оценки и класиране. Освен типовите за всеки проект документи, ФНИ е съставил и публикувал директно свързани с конкурса документи: Покана, Общи насоки и методика за оценка, Допълнение „Специфични условия“ за Русия, Промяна в Допълнение „Специфични условия“ за Русия, Образци на документи за кандидатстване с 3 приложения.

ВНЕК е извършила класиране на проектите, съобразено с общия бюджет от 400 000 лв. Класираните проекти са нанесени в списък, Приложение А, който се прилага към доклада на ВНЕК за оценяване и класиране до ИС на ФНИ. В Приложение Б са оценени 107 проекта с комплексни числови оценки от 70 до 99.5 точки. Списъкът с предложението на ВНЕК за финансирането на класираните 16 проекта е приложен към доклада за оценяване в Приложение В. Общата сума за финансирането на тези проекти е 397 181.44 лв., а остатъкът е в размер на 2818.56 лв. В Приложение Д е даден списък на проектните предложения, недопуснати до класиране.

В конкурс „Двустранно сътрудничество България – Русия – 2017 г.“ са кандидатствали ръководители на екипи на проектни предложения, представители на 54

базови организации - акредитирани висши училища по чл. 85 ал. 1, т. 7 на ЗВО и научни организации по чл. 47, ал. 1 на ЗВО. На Фигура 3 са показани изплатените финансови средства през 2017 г. по държави (Общо 7 държави, включващи Словакия, Германия, Австрия, Русия, Индия, Китай и Франция).

Фигура 3 Изплатени финансови средства по конкурси за двустранно сътрудничество 2017 г.

Одобренията за финансиране на проектни предложения от съвместна комисия по конкурс: Двустранно сътрудничество България – Русия 2017 г. са 20 и са публикувани на сайта на ФНИ (<https://www.fni.bg/?q=node/761>).

Комисията дава висока оценка по работата на ФНИ и на ВНЕК по „Двустранно сътрудничество БЪЛГАРИЯ – РУСИЯ-2017 г.” за организацията и изпълнението на “Конкурс за проекти по програми за двустранно сътрудничество България – Русия - 2017 г.”

IV. ОБЩИ ЗАКЛЮЧЕНИЯ И ПРЕПОРЪКИ ЗА ДЕЙНОСТТА НА ФНИ

Дейности на ФНИ за постигане целите на Националната стратегия за развитие на научните изследвания - *НСНИ*, Европейските рамкови програми, Европейската и Националната пътна карта за научноизследователска инфраструктура.

По отношение на работата на Фонда са налице положителни тенденции за реализиране на целите, залегнали в НСНИ, които най-общо могат да бъдат дефинирани като нормативна и ресурсна осигуреност, а също така и институционална организация. В същото време все още се наблюдават и някои недостатъци, които до известна степен затрудняват дейността на Фонда.

1. Нормативна и ресурсна осигуреност

Положителни тенденции

Към Фонда функционира Интернет – страница, до която е осигурен обществен достъп. По този начин се осигурява прозрачност по отношение на годишните оперативни програми и тяхната актуализация, Годишния отчет на ФНИ, одитни доклади на ФНИ. Страницата е основен източник на информация и анонсиране на конкурсни сесии, методическата страна на оценяване на административната и научната допустимост на проектните предложения, а така също и методиката на оценяване резултатите на вече реализирани проекти, новини, обяви, въпроси и отговори.

На страницата през последната година се осигури редовно публикуване на документи, свързани с дейността на фонда, като протоколите от заседанията на ИС на ФНИ. Това улеснява работата на научните колективи и базовите организации по изпълнение на текущи въпроси.

Недостатъци

Проблемът, свързан с недостатъчен брой специалисти, които да осигуряват пълен административен капацитет на ФНИ, все още не е разрешен. Недостигът на човешки ресурси продължава да затруднява работата на Фонда.

Не функционира ефективно информационната система, която би трябвало да се използва за въвеждане на информация, свързана с кандидатстване, оценка, реализация и отчитане на финансираните проекти в различните направления.

Създаденият софтуер, на който се разчиташе да се постигне по-високо ниво на ефективност и създаване на бази данни на текущи и приключили проекти на ФНИ в предходен период, на практика не се използва достатъчно резултатно от една страна поради липса на персонал, който да се занимава с попълване и поддръжка на базата данни, от друга страна поради липсата на добре разработени функционалности във връзка с изготвяне на справки по различни показатели.

2. Институционална организация

Положителни тенденции

Правната рамка, която осигурява обективност на провежданите конкурси и техният мониторинг е публикуваният в ДВ. бр. 41 /31 май 2016 г. актуализиран Правилник на ФНИ от 2014 г. Този правилник от своя страна кореспондира със ЗИД на ЗНИИ. По този начин е създадена една по-добра система на организация, която отговаря на същността и спецификата на работа на научноизследователската дейност на ФНИ и е до известна степен гаранция и условие за следване на Годишна програма на ФНИ за 2017 г.

През отчетната 2017 г. постъпващата информация от ФНИ е значително по-добре структурирана и позволява по-ефективна работа с нея при анализа на дейността на ФНИ. В това отношение може да се говори за определен напредък в сравнение с предходните години. В тази връзка следва да се отбележи и фактът, че съответните експертни комисии следват в своята работа постулатите, залегнали в приетите през 2014 г. Правила. Последните включват целия процес от регламентирани дейности: от кандидатстване до реализация на съответните проекти, които се отнасят към фундаментални изследвания, изследвания на млади учени и постдокторанти, двустранно сътрудничество и пр.

Процедурата за приемане на ГОП на ФНИ за 2017 г., която се определя от Правилника на ФНИ, се спазва, като съдържанието на ГОП отговаря на Правилника на ФНИ (чл. 28).

Методиката за оценка на проектните предложения и съответната документация, която включва договори, декларации за различните конкурсни сесии през 2017 г., както и насоките на кандидатстване, са съгласувани с МФ и са съобразени с изискванията на Рамката за държавни помощи на действащия Регламент № 651 от 2014 г. за режима на държавни помощи.

Процедурата по допускане, оценяване и класиране на проекто-предложенията, следва стриктно Правилника на ФНИ и Методиката за оценяване и класиране на кандидатстващите за финансиране проекти, утвърдена от ИС на ФНИ.

ВНЕК оценява безпристрастно и в съответствие с изискванията допуснатите проекто-предложения, спазва се процедурата за оценяване, като на всеки оценител се изпращат следните нормативни документи: Публичната обява на ФНИ за конкурса; Насоките за кандидатстване по конкурса; Методиката за оценяване и класиране на проектите, кандидатстващи в Конкурса.

Оценяването на проектите е извършено съгласно Методиката за оценяване и класиране на проектите, определена в Насоките за кандидатстване в конкурса в съответствие с чл. 53 от Правилника на ФНИ, включваща научна оценка и формиране на комплексна оценка на проектните предложения с оценка по-висока от 70 точки. На интернет страницата на ФНИ се поместват резултатите от процедурата по оценяване на проектните предложения от конкурсните сесии.

През 2017 г. ПНЕК са приели отчети по етапи на проекти от конкурсни сесии от изминали периоди, а също така е препоръчано на ИС на ФНИ да приеме междинни отчети, някои от които са насочени за становище от финансист и окончателни отчети, а така също и да бъдат прекратени отделни проекти, като са посочени обективните причина за това. В тази връзка следва да се отбележи и взимането под внимание на резултатите от финансови одити на междинните отчети по проекти от сесии от споменатия период, както и решения да бъдат финансирани вторите етапи за реализация на тези проекти.

Недостатъци

Все още са налице известни недостатъци в представената за анализ документация от ФНИ. Най-общо тези пропуски са свързани с: проблеми със списъците на съответните проекти и техните ръководители, липсващи списъци на резултати от научни проекти свързани с иновации, изградени научни инфраструктури, липсващи списъци или непълна информация за публикации в рецензирани издания и такива с импакт фактор, технически грешки.

3. Въздействие и ефикасност на изпълнението на годишната оперативна програма на Фонда за развитието на научните изследвания и иновациите в България.

На база Годишния отчетен доклад за дейността на ФНИ през 2017 г., а така също и от приложената справка по отношение реализацията на проектите, за които е било осигурено финансиране през отчетната година може да се отбележи:

- Положителна тенденция е оценката както на представянето в конкурсните сесии, така и на научната продукция в различните научни направления на отделните научни организации и акредитирани висши училища
- Продължава положителната тенденция за стимулиране на разпространение на научните резултати на български учени в авторитетни издания и на различни международни и национални форуми.
- Подкрепата за български специалисти се осигурява и чрез заплащане на годишните членски вноски в ЦЕРН от МОН, съфинансиране по европейски програми.
- Продължава подкрепата на дейности по програми по схема ERA-NET COFUND, COST, финансиране на международни конференции за насърчаване на транснационални научноизследователски проекти и изграждане на мрежи от национални и регионални организации за съвместни дейности по тематични направления.
- Приложението на конкурсния принцип, който е в основата на политиката на МОН за научна реализация и конкурентност, до известна степен позволява поддържане на определено ниво на развитие на научните изследвания, но все още не може да се говори за една напълно устойчива и всеобхватна тенденция за стимулиране на развитието на тези изследвания, отговарящо на научния капацитет и нуждите на съответните научни направления.

Според Годишния отчетен доклад за дейността на ФНИ през 2017 г., а така също и от приложената справка по отношение реализацията на проектите, за които е било осигурено финансиране през отчетната година може да се отбележи, че:

- Все още публикации в издания с импакт фактор и импакт ранг са сравнително малко. В известен смисъл това е донякъде разбираемо за обществените и хуманитарни науки поради тяхната специфичност, но в други области тази тенденция следва да бъде постепенно преодолявана. Гаранция за това е пълноценното финансиране на научните проекти за генериране на значими научни резултати, насърчаване на участието на докторанти и постдокторанти,

както по отношение на публикационната дейност, така и по отношение участието им в различни научни форуми у нас и в чужбина.

- При процедурата на отчитане на проектите към Фонда следва задължително да има списък със структурирано представяне на публикациите: - автор/автори, заглавие, вид на изданието – статия, студия, монография, колективен сборник, рецензия, съобщение, учебник, доклад от научна конференция, вид на научния форум и място на провеждане, място на издаване, страници, impact factor (ако има такъв).
- Би следвало да се формулира и унифицира структурата и минималните задължителни правила и изисквания към научните отчети по финансираните проекти. Така ще се структурира и улесни работата на комисиите и рецензентите и ще се даде възможност за оценка на научната и социална значимост на проектите, финансирани с публични средства.
- Би следвало в годишния доклад на ИС на ФНИ да се включи в бъдеще и анализ на ефективността на финансиране на научната дейност в отделните направления чрез оценка на съотношението на вложени средства/значимост на резултатите и продукцията на научните колективи.
- Всички споменати по-горе изисквания би трябвало да бъдат предварително формулирани и да са задължителна част от проектната документация.

4. Резултати от приоритизирането на финансирането на научни програми и проекти по научни области съгласно приложение № 1 на Правилника за наблюдение.

- Налице е намаляващ интерес от страна на млади учени във всички направления, към „Конкурс за финансиране на научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2017“, дължащ се най-вероятно на относително малкия бюджет по тези проекти, на фона на интереса към конкурса за финансиране на научни изследвания - 2017.
- Положителна тенденция е увеличеното почти двойно финансиране за проекти на млади учени /вж. стр.12, табл. 15. Изплатени финансови средства по конкурси за 2017 г./ след оценката и класиране на подадените проекти.
- С цел мотивиране и привличане на интереса на младите учени, увеличеното финансиране като цяло за конкурса, както и за индивидуалните проекти би

следвало да е известно и обявено още в Годишната оперативна програма на ФНИ и при обявяване на съответния конкурс, а не да бъде гласувано в последствие, след оценка на подадените проектни предложения.

- Поради недостатъчно предвидено финансиране в рамките на “Конкурс за финансиране на научни изследвания - 2017” се е получил голям дисбаланс между броя на научните области по отношение на съотношението на финансираните проекти спрямо класираните с комплексна числова оценка надвишаваща 70 точки. Областите през 2017 г. с най-нисък процент финансирани проекти са Биологически науки (26,09%) и Физически науки (25,37%), спрямо Математическите науки (41,38) и Обществените науки (45,16%) при средно 32,08% за всички научни области.
- В тази връзка трябва да се направи необходимото за **увеличаване на бюджета на фонда и възможностите за финансиране** на по-голям процент от класираните научните проекти с високи оценки от ВНЕК, заедно с прецизиране на бюджета по научни области.

5. Ефективност на дейността по осъществявания контрол на изпълнение и отчитане на финансираните проекти.

При оценяването на междинни отчети по изпълнение на договорите, с оценки съответно “незадоволителен”, „добър“, “мн. добър” и „отличен“, са спазвани Правилата за работа на ПНЕК към ФНИ. Получените оценки са на база доклад от член на комисията и външен рецензент. В резултат от работата на оценителите и спазване правилата за работа на ФНИ са регистрирани пропуски при различни етапи от реализация на отделни проекти.

Показателен пример в това отношение е дадената от ПНЕК по хуманитарни науки незадоволителна оценка на проект ДФНИ К01/0009 от 27.12.2012г. (с ръководител Здравко Ждраков) и решението за неговото прекратяване.

Пример за добросъвестен подход и професионално отношение към работата на ПНЕК по хуманитарни науки е промяната на оценка на проект ДФНИ-К02/12 от 2014 г. (с ръководител проф. дсн Пепка Бояджиева). След възражение срещу задоволителна оценка на научния отчет на проекта и прилагане на обяснения и съответните допълнителни документи от ръководителя на екипа, изискани от ИС, оценката е променена. Основание за това е разглеждане от ПНЕК на изисканите допълнителни

документи към съдържателния отчет, включително и по работната програма с приложени съответен брой статии и презентации. В резултат на това ПНЕК по ОХН променя оценката за изпълнението на първия етап на проекта на много добра и обръща внимание за навременното и сериозно отношение по представяне на бъдещите отчети.

По отношение на контрола от страна на ФНИ относно целесъобразността на разходването на средствата, както и начините за тяхното възстановяване, съществува определена положителна тенденция. Преди всичко прекратена е практиката за отпускане на нелогично големи суми – например, по отделни договори от конкурсна сесия за 2012г. в областта на археологическите изследвания и логичното им неусвояване и то в големи размери. Към днешна дата вече може да се говори за една в много по-голяма степен реалистична политика на финансиране на проектите.

Значително подобрение се забелязва и в дейността на Постоянните научно-експертни комисии и ФНИ като цяло при текущия мониторинг, свързан с прекратяване на финансирането при констатирани различни по вид нарушения – напр. финансови и административни, а така също и за ограничаване на отпускани средства след съответните констатации и становища на финансови експерти за правомерността на извършените разходи. Забелязва се и по-засилен контрол особено върху първите етапи от реализация на проектите.

6. Дейности, свързани с осъществяване контрол на изпълнение и отчитане на финансираните проекти от ФНИ

Протоколите от заседанията на ИС на Фонда и по-специално решенията от тези заседания са публикувани на интернет страницата на ФНИ. Трябва да се отбележи обаче известно несъответствие в подаваната информация, например по отношение на направление Обществени науки. В този случай, несъответствието е между броя на проектните предложения и на класираните проекти, които са представени в справката на ФНИ и публикувани на сайта на ФНИ и справката, която е оповестена в доклада на ВНЕК по Обществени науки.

На основа на представените документи от страна на ФНИ към Комисията, могат да се направят следните заключения:

Положителни тенденции

Прегледът на Протоколите от редовните заседания на ПНЕК и докладите по приключили проекти или такива на междинен етап, показва че:

- В докладите за оценка на проектите от изминали сесии се забелязва аналитичност при разглеждане на постигнатите научни резултати, предвидени в работните програми.
- ПНЕК следи стриктно за преразпределението на финансови средства между отделните етапи и между отделните направления на договори.
- Проектите се подлагат на външен финансов одит, а спорните се одитират повторно от финансовия одитор на ФНИ.
- В годишния отчет на ФНИ са представени добри примери на проекти във всички научни области, приключили с отлични оценки и постигнали резултати с голяма научна и социална значимост.
- Подобрената организация на работа във ФНИ е създала предпоставки за спазване на приетата и одобрена актуализирана Годишна програма на ФНИ за 2017 г. Сроковете за подаване на проектопредложенията и за тяхната оценка са също ясно разписани в ГОП 2017.
- Представената информация от страна на ФНИ е по-пълна и по-подредена, в сравнение с тази представена за оценка на дейността през 2015 и 2016 г. и предходните конкурси.
- Спазени са изискванията на Правилника на ФНИ в частта, засягаща приема на проектите по обявените конкурси, чрез предоставяне на ясни Покана и Насоки и Методика за оценка. Стройната документация и насоки улесняват работата на кандидатстващите организации и ВНЕК.
- Конкурсната документация е надлежно представена и достъпна публично чрез интернет страницата на Фонда.
- Резултатите от проведените конкурси, класирането и решенията на ИС на ФНИ са публично достъпни чрез интернет страницата на ФНИ.
- В Заповедта за обявяване на Конкурса за финансиране на научни изследвания за 2017 г. (Заповед № РД-01/9 от 31 май 2017 г.) ясно и конкретно се споменават условията за кандидатстване, критериите и показателите за оценка и финансови насоки.
- Годишният отчет за дейността на ФНИ за 2017 г. е много по-подробен и аналитичен в сравнение с 2015 и 2016 г. и дава основа за изводи относно

ефективността на работа на ФНИ и значението му за развитие на науката в България.

Недостиг на информация

В докладите от председателите на ВНЕК за финансиране по двата конкурса (Научни изследвания и млади учени) липсва аналитична част, т.е. предоставена е фактологията, включително процедурите и нормативните документи, в рамките на които работи ВНЕК по ССН. Комисията, обаче, не може да се произнесе за обективността на ВНЕК относно одобряването на проекто-предложенията по всяка сесия, тъй като не разполага с протоколите от заседанията на ВНЕК за двата конкурса и съответните доклади на всеки докладчик за получените оценки на рецензентите на проектопредложенията (чл. 7 на Правилата за работа на ВНЕК). Съгласно Чл. 19 на Правилата за работа на комисията, те не влизат в списъка на предоставяните от ФНИ документи.

Поради обективните ограничения възможностите на Комисията за наблюдение и оценка на дейността на Фонд “Научни изследвания” да направи обективен анализ и да обобщи изводи относно ефективността на получените резултати и изпълнението на наукометричните показатели за разпространение на резултатите от финансираните проекти са ограничени.

- Комисията не може да се произнесе по точка 6. от чл. 18 на Правилника за наблюдение и оценка, защото не е представена информация за «изградените през отчетния период или реновирани научни инфраструктури, които са в резултат на изпълнението на проекта, финансиран от Фонда, както и тяхното използване». Причина за това вероятно е липсата на инфраструктурни проекти, приключили през 2017 г. Не е ясно дали ФНИ изисква от научните колективи да отчитат научната апаратура, закупена в хода на изпълнението на проекта, финансиран от Фонда, както и нейното използване.
- Предоставената документация за анализ за трета поредна година не съдържа извлечения и справки от специализирания софтуер „Регистър за кандидатстване и управление на проекти във Фонд „Научни изследвания“. Липсват обобщени справки, създадени с помощта на този софтуер, които да позволяват систематизиране на информацията за реализираните проекти и оценка на постигнатите резултати от научните изследвания. Тази информация

се предоставя на Комисията за мониторинг, анализ и оценка на дейността на ФНИ под формата на сканирани копия на документите от отделните проекти.

- Функционалностите на горепосочения специализиран софтуер, свързани с организиране и провеждане на конкурсите, както и тези за проследяване хода на изпълнение на договорите и за управление на финансовите средства, също не се използват както през 2017, така и през 2018 г. В тази връзка е необходимо ФНИ да предприеме спешни мерки за активиране на всички функционалности и за използване на създадения софтуер, както и за провеждане на необходимите обучения (ако е необходимо) на персонала на ФНИ за работа с него, с цел постигане на ефективност на инвестицията в този продукт, а също така и с оглед прилагането на адекватни съвременни процедури за кандидатстване, оценяване, мониторинг и контрол на изпълнението на финансираните научни проекти.

7. Социално-икономическо въздействие на резултатите от финансираните проекти.

Комисията констатира, че на основата на предоставените доклади на председателя на Управителния съвет на Фонда, годишните отчети на ФНИ и протоколите от заседанията на ПНЕК, както и косвено от Справката за изпълнението и отчитането на финансираните проекти за 2017 г. по научни направления, може да се получи известна представа относно очакваното социално-икономическо въздействие на резултатите от финансираните от ФНИ проекти, но е необходим аналитичен анализ от страна на ПНЕК на резултатите и включване в изискванията за изготвяне на отчети от научните колективи на предоставяне на информация и самооценка на социално-икономическата значимост на постигнатите резултати.

8. Качество на работни процеси и практики, прилагани във Фонда през оценявания период.

През отчетния период са избрани нови състави на ПНЕК към ФНИ в отделните научни области, които са продължили работата по оценка на изпълнението на финансирани от ФНИ проекти и са представили решенията си пред ИС. Във връзка с промени в правилника през 2014 г. след 2015 г. са утвърдени и действащи:

- Вътрешни правила за двоен подпис;
- Инструкция за деловодната дейност и работа с документи;

- Правила на дейността на архива;
- Вътрешни правила за работната заплата.

Освен изброените, ФНИ има още няколко действащи документа:

- Правила за текущ и последващ контрол по отношение на приложимия режим за държавни помощи за проекти на Фонд „Научни изследвания“;
- Правила за работа на ВНЕК;
- Указания за отчитане на договорите за предоставяне на национално съфинансиране за участие на български колективи в утвърдени акции по Европейската програма за сътрудничество в областта на научните изследвания и технологиите COST;
- Указания за отчитане на договорите за „Процедура за подкрепа на международни научни форуми, провеждани в Република България“;
- Ръководство за отчитане финансовото изпълнение на договори по научно-изследователски проекти от конкурсни сесии на Фонд "Научни изследвания";
- Правила за отчитане с приложение 1и 2 за одит 2018; - Указания за научен отчет на проекти за научни изследвания, финансирани от ФНИ.

Налице са и изискваните от одита на Сметната палата:

- Правила за отчитане на изплащане на възнаграждения по извънтрудов договор;
- Правила за текущ финансов контрол на договори, финансирани от ФНИ;
- Правила за работа на ПНЕК;
- Вътрешни правила за ЗОП;
- Вътрешни правила за двоен подпис;
- Вътрешни правила за дейността на архива;
- Инструкция за деловодната дейност и работа с документи;
- Вътрешни правила за работа на ИС .

9. Препоръки за подобряване работата на комисиите и цялостната дейност на ФНИ

- С цел да бъдат изпълнени изискванията, залегнали в Закона за насърчаване на научните изследвания, Националната стратегия за научни изследвания и препоръките на работната група по партньорската проверка (Европейската комисия за подпомагане на политиките (**Policy Support Facility**) от 2015-2017

г.), както и препоръките на Сметната палата от 2015 г. е необходимо да продължи развитието на положителните тенденции в дейността на ФНИ.

- Поради голямия брой проекти през 2017, класирани с високи оценки от ВНЕК, но нефинансирани поради ограничения бюджет на ФНИ, Комисията смята, че е целесъобразно да се предвиди за следващата година съществено **увеличаване на средствата** за финансиране в конкурсите както за Научни изследвания, така и за Научни изследвания на млади учени и докторанти на повече одобрени проекти.
- Необходима е аналитична оценка и прецизиране на съотношението на предвиденото финансиране в отделните научни области на базата на съотношението на класираните и финансирани проекти в отделните направления през предходната година, с цел преодоляване на съществуващи дисбаланси и поддържане на мотивацията на учените в съответните научни области, както и на младите учени и докторанти.
- Комисията споделя изводите на ФНИ, изразени в Годишния отчет 2017 г., че „при осигуряване на бюджет на Фонда в размер на **24,5 млн. лв.** ще могат да бъдат финансирани: 83 проектни предложения по Конкурс „Обществени предизвикателства – 2018 г.“, 50 проекта по „Конкурс за финансиране на научни изследвания – 2018 г.“, 43 проекта по Конкурс „Научна периодика – 2018 г.“, 40 проектни предложения по „Конкурс за финансиране на млади учени и постдокторанти – 2018 г.“, 40 проекта по процедура за финансиране на международни научни форуми, 10 проекта по двустранно сътрудничество, 25 проектни предложения по Програма COST, както и осигуряване на нов конкурс ЦЕРН-2018 г.

В тази връзка е необходимо да бъдат осигурявани и спазвани няколко много важни условия:

- При оценка и мониторинг на проектите да се осигурят условия за независимост, обективност и прозрачност и избягване на конфликт на интереси, което от своя страна е в основата на цялостната работа на ФНИ.
- Същността на тази дейност се изразява в провеждане на вътрешно и външно оценяване на проектите, при спазване на споменатите условия. Оттук и необходимостта от функционирането както на вътрешно административно

звено за мониторинг, анализ и отчитане на проекти и съответните дейности по конкурси, така и функциониращо външно оценяване.

- Необходимо е да бъде оптимизирана и поддържана на постоянно равнище прозрачността в дейността на ПНЕК и ВНЕК. Това от своя страна означава, че след всяка сесия следва да се представят **публично** постигнатите резултати.
- Изводите на Комисията по отношение на определянето на рецензенти е, че е необходимо да бъде гарантиран **качествения състав на рецензентите** на проектите чрез ясни и публични критерии за определяне на рецензентите. Реализирането на тази цел е свързано с увеличаване размера на материалното стимулиране и по-голяма степен на критичност при определяне на рецензентите. При определяне на експерти за рецензенти следва да е гарантиран поне един рецензент с компетентност в конкретната научна област на проектното предложение, като се използват и международни рецензенти с компетенции в съответните научни области.
- На интернет страницата на ФНИ се обобщават и оповестяват резултатите от оценяването на проектните предложения по съответните конкурси, но е целесъобразно да се даде възможност за достъп и запознаване с рецензиите от страна на научните колективи, както и на еднократни възражения на получените комплексни оценки на проектното предложение.
- Тъй като протолите от заседанията на ВНЕК не са публично достъпни, за улесняване работата на Комисията за оценка на дейността на ФНИ е необходимо да могат да бъдат предоставени при поискване протоколи от заседанията на ВНЕК, които отразяват обсъждането на рецензиите на експерти от състава ѝ, както и на външен рецензент при отчитане на междинен етап и/или на финален отчет. Това би подпомогнало преценката доколко е адекватно оценяването на научната стойност на получените резултати и публикациите, както и на социално-икономическия ефект от реализирането на даден проект.
- Комисията смята, че ФНИ следва да изисква и приема **Аналитичен доклад от председателите на ВНЕК и ПНЕК** след приключване на конкурсите, който не би трябвало да се ограничава до информация за декларация за спазване на изискуемите процедури и описание на фактологията на приетите и отхвърлени проекти.

- ФНИ следва да поддържа мониторинга и засили контрола върху изпълнението на задачите, разходването на средствата и спазване на сроковете за отчитане не само на първия етап на одобрените за финансиране проекти, но и при приемане на отчетите за втори етап и окончателните отчети по сключените договори.
- Според Комисията **Аналитичният доклад от председателя на ВНЕК** следва да бъде представян на председателя на УС на ФНИ успоредно с докладите за резултатите от конкурсните сесии. Те би трябвало да съдържат анализ и оценка по отношение на: нивото на качество на подадените предложения като се представи и обобщение на оценките от рецензентите, както и изводи и препоръки за следващите сесии и т.н.
- По отношение на **Аналитичния доклад от председателя на ПНЕК**, Комисията смята, че той трябва да съдържа изводи, заключения и препоръки по отношение на правилното и целесъобразно изразходване на средствата. В доклада следва да бъде отразен цялостният ефект от публикационната дейност на научния колектив на проекта. Също така да следва бъде акцентирано върху ефекта от дейността на младите учени, както и социално-икономическия ефект.
- Комисията очаква много по-аргументиран отчет от страна на ПНЕК, в светлината на изискванията на чл. 12, ал. 2 от Правилата на ПНЕК, както и изрично упоменати в **чл. 20.** „Постоянните научно-експертни комисии осъществяват мониторинг и анализ на финансираните научноизследователски проекти и на направените разходи по реализацията на проектите“.
- Наложително е да се предвидят финансови и човешки ресурси през следващата година преди да влезе в действие заплатената, но недействащата информационна система за кандидатстване и управление на проектите, финансирани от ФНИ. Функционирането би облекчило както процесите на подаване, оценка и администриране на проектните предложения, така и архивирането, изготвянето на справки, и разпространението на резултатите от тяхната реализация
- Комисията подкрепя ФНИ в мерките за засилване работата с медиите и широката общественост с цел популяризиране на дейността на ФНИ, неговата значимост за развитие на науката в България.
- Необходимо е въвеждане от страна на ФНИ на по-стриктни изисквания свързани с отчитане на резултатите от иновационни проекти, генериращи

интелектуална собственост, както и нова политика за подпомагане на научните колективи и защита на интелектуалната собственост, генерирана с публичното финансиране на научните организации и висшите училища. Комисията смята, че все още публичните средства в бюджета, които са предназначени за финансиране на научни изследвания в Република България през 2017 г., са недостатъчни. Въпреки това Фонд „Научни изследвания“ се явява основния източник за публично финансово обезпечаване, стимулиране и развитие на научните изследвания в страната на конкурсен принцип.

- Комисията смята, че през отчетната 2017 година в дейността на ФНИ, независимо от наличието на някои пропуски се забелязва стабилно функциониране. Засилват се положителните тенденции в дейността на Фонда за по-прозрачно и ефективно използване на публичните средства и реализация на научната политика.
- Комисията констатира определено подобряване степента на нормативната и ресурсната осигуреност и административен капацитет, а също така и институционалната организация на Фонда и възвръщане на доверието към него от страна на учените.
- Комисията подкрепя констатациите, препоръките, забележките, изводите в Годишния отчет на ФНИ 2017 г. за финансиране на проектната дейност, за по-голяма прозрачност на работата на Фонда, за увеличаване на ефективността на административен и финансов контрол, представяне на актуална информация за дейността на Фонда по отделни конкурси, както и популяризиране на резултатите, постигнати от българската научна общност сред широката общественост.

10. Заключение на Комисията за наблюдение и оценка на дейността на ФНИ при МОН, 2017 г., със Заповед на министъра на образованието и науката № РД09-1041/02.08.2016 г.

На основата на анализа на цялостната дейност на Фонд „Научни Изследвания“ за отчетната 2017 г., във връзка с чл. 18, 22 и 23 от Правилника за наблюдение и оценка на дейността на Фонд "Научни изследвания" (от м. септември 2015 г.).

Комисията за наблюдение, оценка и анализ на дейността на ФНИ при МОН, назначена със Заповед на министъра на образованието и науката № РД09-

1041/02.08.2016 г., смята, че критериите за оценка на дейността на ФНИ, упоменати в чл. 21 на Правилника, са изпълнени в по-голямата си част, и дава своята ПОЛОЖИТЕЛНА оценка за дейността на Фонд „Научни изследвания“ през посочения период.

Комисията за наблюдение и оценка на дейността на ФНИ при МОН препоръчва на управителя на ФНИ и на председателя на ИС на ФНИ да вземат под внимание направените критични бележки и препоръки, с цел да се подобри още повече цялостната дейност на ФНИ през следващата отчетна година.

Председател:

.....

/Проф. д-р Иван Димов/

ПРИЛОЖЕНИЕ

Във връзка с изготвянето на отчет за 2017 г., съгласно чл. 19 от Правилника за наблюдение и оценка на научноизследователската дейност, осъществявана от висшите училища и научните организации, както и на дейността на Фонд "Научни изследвания" предоставям исканата информация:

I. Списък на проведени конкурси за финансиране на научни програми и проекти през 2017 г., както и конкурсната документация към тях

1. Конкурс „Финансиране на фундаментални научни изследвания – 2017 г.“

Покана: <https://www.fni.bg/?q=node/648>

Въпроси и отговори:

https://www.fni.bg/sites/default/files/competition/6_2017/FNI/REG_Otgovori-19072017.pdf

Резултати: <https://www.fni.bg/?q=node/714>; <https://www.fni.bg/?q=node/708>

2. „Конкурс за финансиране на научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2017 год.“

Покана <https://www.fni.bg/?q=node/658>

Въпроси и отговори:

https://www.fni.bg/sites/default/files/competition/6_2017/MU/MU_Otgovori-19072017.pdf

Резултати: <https://www.fni.bg/?q=node/715>

3. Конкурс „Българска научна периодика - 2017“

Покана <https://www.fni.bg/?q=node/673>

Резултати: <https://www.fni.bg/?q=node/722>

https://www.fni.bg/sites/default/files/competition/12_2017/Prilojenie_NP_2017.pdf

4. Одобрени за финансиране резервни проектни предложения по т.1, 2 и 3 <https://www.fni.bg/?q=node/725>

5. Текущи конкурси по програми на Мрежата на европейското научноизследователско пространство (ERA-Net) със съфинансиране от Фонд „Научни изследвания“ <https://www.fni.bg/?q=node/578>

Национални изисквания и условия за допустимост <https://www.fni.bg/?q=node/603>;

https://www.fni.bg/sites/default/files/competition/12_2016/ERA/ERA_NET_2016_2.pdf

II. През 2017 г. Фонд „Научни изследвания“ участва в конкурсите обявени по следните Европейски програми за транснационално научноизследователско сътрудничество ERA-NET:

1. CORE Organic ERA Net Cofund в областта на биологичните храни и земеделски системи - www.coreorganic.org

2. QuantERA ERA Net Cofund в областта на квантовите технологии - www.quantera.eu

3. FLAG ERA 2017 в областта на бъдещи и нововъзникващи технологии Graphene Flagship и Human Brain Project www.flagera.eu; <https://www.flagera.eu/flag-era-calls/jtc-2017/call-announcement>

4. M-ERA.NET CALL 2017 в областта на материалознанието и инженерните науки - <https://m-era.net/joint-calls/joint-call-2017>; <https://www.fni.bg/?q=node/634>

5. Програма BiodevERsA (<http://www.biodiversa.org>) <http://www.biodiversa.org/1224>

6. Програма ERA NET RUS PLUS (<http://www.eranet-rus.eu/>) <https://www.fni.bg/?q=node/639>

7. Програма CHIST ERA(<http://www.chistera.eu/>) в областта на информационните и комуникационни технологии и по конкретно:

- Разработване на работи за разпознаване и работа с обекти
- Моделиране на данни и процеси за Смарт индустрията

<https://www.fni.bg/?q=node/721> ; <http://www.chistera.eu/call-2017-announcement>

8. „Конкурс за проекти по програма за двустранно сътрудничество 2017 - България-Русия“ <https://www.fni.bg/node/691>;

Промяна в Допълнение „Специфични условия“ за Русия <https://www.fni.bg/?q=node/703>

9. Конкурс за подкрепа на международни научни форуми, провеждани в Република България <https://www.fni.bg/?q=node/456>

https://www.fni.bg/sites/default/files/documents/6_2016/Prozedura2016-conferences.pdf

Заб.: На заседания на ИС на ФНИ на 03.11.2017 и 12.01.2018 г. бяха приети нови правила Правилата за подкрепа на международни научни форуми. <https://www.fni.bg/?q=node/527>

10. Процедура за предоставяне на национално съфинансиране за участие на български колективи в утвърдени акции по Европейската програма за сътрудничество в областта на научните изследвания и технологии COST. <https://www.fni.bg/?q=node/543>; [Въпроси и отговори https://www.fni.bg/sites/default/files/competition/10_2016/COST-Otgovori-17022017.pdf](https://www.fni.bg/sites/default/files/competition/10_2016/COST-Otgovori-17022017.pdf)

Забележка: Срещу всеки конкурс са посочени линкове със съответните документи.